

פרוטוקול מפגש שני בסדרה "קול קורא לנדוד" בנושא "מדידה מגוונת בבתי הספר: איך מודדים, מה כדאי למדוד ואיך עושים זאת בזמן משבר הקורונה" שהתקיים ביום רביעי 25.11.2020, 09:00-11:30 בהפקת יוזמה – מרכז לידע ולמחקר בחינוך בשיתוף בית הספר לחינוך באוניברסיטת תל אביב

נירית : אז בוקר טוב, תודה שבאתם שלום לכולם. אנחנו עושים היום מפגש משותף של היוזמה לצד ליד ה... בחינוך יחד עם, אם אפשר להשתיק מי ש... יש קצת רעשי רקע. שלום מדברת ... גם אותי. אז אנחנו עושים מפגש משותף של היוזמה מרכז לידע ולמחקר בחינוך יחד עם בית הספר לחינוך של אוניברסיטת תל אביב מתוך רצון שהתוצרים שלנו ודברים שפרסמנו יגיעו לאיזשהו דיאלוג ושיתוף פעולה גם עם אנשי משרד החינוך, גם אנשי אקדמיה במכללות ובאוניברסיטאות וגם אני רואה שיש גם הרבה מנהלי בתי ספר וזה משמח אותנו שגם באים אנשים מהשטח. מה שהיום אנחנו נדבר על מדידה מגוונת ואני מזמינה לדברי הפתיחה את דוקטור תמי חלמיש אייזנמן לנהל את היוזמה. בבקשה. יש רעשי רקע עדיין קצת. דוקטור תמי חלמיש אייזנמן: מה? נירית : יש קצת רעשי רקע.

דוקטור תמי חלמיש אייזנמן : בוקר טוב, ברוכים הבאים לכולם. אני תמי חלמיש אייזנמן ואני באמת מנהלת את היוזמה ונמצאים פה ביחד עכשיו במפגש הזה גם אנשי מחקר, אנשי מחקר חינוך, גם אנשי מדיניות, בעיקר אנשי מטה משרד החינוך מהרשויות, רשתות וכמובן כמובן אנשי שנדרש לעשות את הדברים או לא נדרש או רוצה או בוחר. זה מפגש משותף שלנו, אנחנו קוראים לו, זה חלק מסדרה שאנחנו קוראים לה ביוזמה - קול קורא לנדוד, כי אני חושבת שידענו, נדמה לי שכולם ידעו שלעשות שינוי או לעשות איזשהו תהליך אי אפשר לבד. מצד שני כולנו עושים את עבודתנו וכל אחד מכיר את מה שיש לו על השולחן ואני חושבת שרובנו משתדלים לעשות את זה בצורה הטובה ביותר ושמנו לב שאנחנו צריכים לפעמים לנדוד ואני חושבת שאנחנו צריכים לנדוד בשביל לעשות תהליכים של שינוי ושאנחנו צריכים לחבור כוחות ביחד ולצאת כל אחד מהאזור שלו ולנדוד ולהגיע ביחד. אני חושבת שהקורונה הראתה לנו את זה בצורה, אני לא בטוחה שצריך שיעורים כל כך חזקים וכואבים כדי לגלות כל מיני דברים אבל אנחנו בתהליכי שיעור עולמיים כמה צריך כוחות ביחד כדי לעשות איזשהם תהליכים של שינוי, אי אפשר בלי מחקר, בלי מדיניות ואכיפה שלה ובלי אנשי מעשה שלוקחים את האחריות ויוצאים לדרך וגם אומרים מה מתאים ומה לא מתאים ונותנים טיפים בחזרה ומניעים גם את המדיניות וגם את המחקר. אז היום אנחנו מתמקדים בנושא של הערכה, נושא שנראה לכולנו, כל מי שכאן מאוד אוהב ומחבק וגם מאוד חשש או נמצא איתו ברגשות מעורבים אני בטוחה שיהיה מפגש מאוד מעניין וכל אחד אחרי שהוא יגמור לנדוד יחזור לחדר שלו לשולחן שלו עם כל מה שהוא שמע היום וימשיך את העשייה הרגילה שלו. אנחנו חייבים גם אנשי מחקר, גם מדיניות, וגם מעשה. אז תודה רבה. נירית, מי אחרי? נירית : השותפים שלנו פרופסור פאדיה נאסר אבו אלהיג'א, ראשת בית הספר לחינוך באוניברסיטת תל אביב, פאדיה את איתנו?

פרופסור פאדיה נאסר אבו אלהיג'א : בוקר טוב לכולם. שומעים אותי? נירית : כן שומעים.

פרופסור פאדיה נאסר אבו אלהיג'א : יפה. אני שוב אומרת בוקר טוב לכולם, אני חושבת שההתכנסות הזאת היא מאוד מרשימה ואני מאוד מברכת על היוזמה לארגן את הכנס הזה בנושא כה חשוב ומודה גם למארגנות למשתתפות למשתתפים. אני חושבת שהנוכחות המרשימה בכנס מעידה על החשיבות הרבה שכל הנוכחים מייחסים לשיפור בתי הספר. אני גם מקווה שהם גם רואים במדידה והערכה על צורתיה השונות כלי שמושי לגיטימי או בעל פוטנציאל בתהליכי השיפור הבית ספריים. אני רוצה לומר שאני זה התחום שלי ואני אוהבת אותו מאוד ואני חושבת שהוא לא זוכה להתייחסות מתאימה במערכת ואני חוזרת למטרה של מסגרת ושל אונסק"ו אלפיים שקוראת לשיפור כל ההיבטים באיכות החינוך ולהבטחת המצוינות ההיבטים השונים והבטחת מצוינותם כך שתוצרי למידה מוגדרים ומדידים יושגו על ידי כולם, על ידי הכל, לא למגזר אחד ולא למגזר אחד למעלה. במיוחד הם דיברו על אוריינות, ספרות, כישורי חיים חיוניים שאם נסתכל במיומנויות המאה עשרים ואחד הם חוזרים על עצמם עם קצת איפור וקוסמטיקה. המסגרת גם מציאה גישות שונות שמדינות עשויות לנקוט בהן להשגת היעדים שהותוו ומציעה למדינות לפקח. זה המקום של מדיניות, לפקח באופן שיטתי על ההתקדמות לקראת יעדים ואסטרטגיות של חינוך לכל. אתם מדברים על אדיוקיישן פור אול ברמה היומית האזורית והבינלאומית. עכשיו בסקירה שלהם גם הם רואים שבמערכות

חינוך רבות כבר מכירים בכך שמסגרות הערכה והמדידה הן מבטיחות לבניית בתי ספר חזקים והוגנים יותר. יתר על כן יש הכרה שההערכה עצמה היא לא המטרה אלא אמצעי להשגת תוצאים משופרים יותר. במדינות שונות אם כן נעשות אסטרטגיות כולל מדינת ישראל של מדידה של ביצוע תלמידים, המורים, בתי הספר או מערכות החינוך. כמו כן מתקיימות בדיקות מדגמיות ולעתים גם בדיקות לאורך כדי לעקוב אחרי קבוצות לראות את הדפוסים ואת ההתפתחויות אם בכלל קרו דברים כאלה. אני יכולה להגיד משהו על כל מה שאמרתי עד כה ולומר שדברים הגיוניים שצריך לומר אותם בנושא חשיבות המדידה והערכה לשיפור בתי הספר הם כבר נאמרו. זאת אומרת אין לנו הרבה דברים לומר אבל יש הרבה דברים הגיוניים ורלוונטיים שהיו צריכים להיעשות והם טרם נעשו ועל זה אנחנו מדברים. למה זה קורה? זאת אומרת לא נעשים הדברים הרלוונטיים חלקם כולם. זה דבר שנובע מאתגרים לא מעטים שקשורים גם למדיניות הערכה, גם למורכבות תהליך השיפור ולגורמים הרבים מלבד מדידה והערכה שתורמים או מעכבים את התהליך הזה. למשל לגבי מדיניות יש אתגרים רבים אחד האתגרים זה יישום הערכה. ליישם את ההערכה אנחנו צריכים לפתח כישורים מתאימים בקרב הממונים על ההערכה, אנשי השטח, המורים, ואם אנחנו כל הזמן מדברים על זה ולא עושים שום דבר בנדון ותסתכלו על המתווה על ההצעה למתווה החדש וזה ההזדמנות לבקר אותו אתם תבינו על מה אני מדברת. המתווה החדש להכשרת מורים, הוא עכשיו נמצא אצל המוסדות כדי להביע משהו לגביו, לכתוב הערות וכן הלאה. הדבר הנוסף הוא איזון בין הערכה חיצונית להערכה פנימית, זה קשור לקודם. אם אין לנו כישורים פנימיים שיבצעו את ההערכה על הצד המיטבי אז אנחנו לא יכולים אף פעם לעשות את האיזון הזה ותמיד אנחנו נהיה בדילמה שאנחנו מתמודדים אתה כל הזמן כמה הערכה חיצונית, כמה הערכה פנימית ואיך אנחנו גורמים לפנימיים לקבל את החיצונית ולהשתמש במשוב כדי לטייב את ההוראה. חיבור גם לגבי הפונקציות שאנחנו מייחלים שנשיג אותם מהערכת מורים, האם אנחנו רוצים לשפר את ההוראה על ידי הערכת מורים כפי שזה נמצא בבסיס הרציונל של הערכת מורים, האם אנחנו רוצים לראות אחריותיות, האם אנחנו רוצים, האם לא חשוב לקשור את שתי הפונקציות ביחד כדי לטייב את הביצועים, זאת אומרת לעשות את ההערכה לאחריותיות אבל להשתמש במשוב לשיפור. הערכת תפקוד בתי ספר, הערכת תפקוד בתי ספר אנחנו רואים שלפעמים אנחנו מסתכלים על הישגי התלמידים כאינדיקטור לתפקודי בית ספר. אנחנו גם עושים תחרויות של בית ספר יפה ודברים כאלה. אבל האם בית ספר עצמו מעריך את עצמו? מעריך הערכה פנימית עצמית? הערכה פנימית עצמית למטרת עיצוב, הצפת החוזקות, החולשות, למידה איפה חסר לנו ומה אנחנו יכולים לעשות. אלה דברים מאוד חשובים להנחיל בתוך המערכות. דבר נוסף, מערכת החינוך כולה צריכה להיות מבוססת על נתונים נאמנים ותקיפים שיזינו את ההחלטות, החלטות המדיניות והרפורמות שנעשות. אני לא אאריך יותר מדי, אני הייתי צריכה לברך אבל אני אגיד מה שאני רוצה להגיד. בהקשר הישראלי קיימים פערים משמעותיים בחלוקת הזדמנויות ללמוד ובהישגיות. פערים אלה קשורים בין היתר לגורמים כגון מיקום גאוגרפי כמו פריפריה ומרכז, אתניות - יהודים ערבים, ומוצא שונה, עולים וכן הלאה, שפה, מעמד חברתי ומגדר. בין היתר זה מקשה על כך שאנחנו אומרים רק הערכה משפרת, כי יש עוד אלמנטים שונים שצריך לקחת אותם בחשבון. יתר על כן מלבד הדברים האלה שהם בהתאם שהם גם משהו במאפייני הרקע של החברה הישראלית קיימים מכשולים רבים להתקדמות בשיפור, כגון מתקנים מוגבלים, הקצאה לא יעילה של משאבים זמינים והפתרונות לבעיות אלה מגוונים ומורכבים ביותר וללא ספק הערכה ומדידה לבד לא תיתן את הפתרונות האלה. לכן ההתמקדמות, כמו שאמרתי, בהערכה יכולה לתרום איזשהי תרומה צנועה בלבד והיא דורשת כדי לעשות את השיפור ולעשות את זה מערכתי צריך לפעול משמעותית בחינוך, כן? שמלווה בשינויים מתמשכים או מותאמים של כל רכיבי המערכת. זאת אומרת צריך לעשות סנכרון מערכות כדי להתקדם בשינוי. השאלה הזאת וזה בזה אני מסיימת, השאלה הזאת נעשית מאתגרת יותר בסיטואציה העכשווית של הלמידה מרחוק בצל הקורונה. זה לא רק למידה מרחוק, זה למידה מרחוק בתנאים מקשים. יש למידה מרחוק בתנאים נורמליים שאנחנו יכולים להתייחס אליהם בצורה אחרת אבל אנחנו גם נמצאים בתנאים מקשים שהם לא נורמליים ונשאלות שאלות רבות מה מעריכים. האם אנחנו מלמדים דברים שונים? האם אנחנו מלמדים בדרכים שונות? אז מה מעריכים? כמה מעריכים? איך מעריכים? מתי מעריכים? לאיזה מטרה או מטרת אנחנו מעריכים? אלה שאלות שצריך לענות עליהם ולענות עליהם צריך שילוב כוחות, כמו שאמרתי, כל המערכות שיש להם עניין בשיפור החינוך במדידה והערכה בין היתר צריכים לשלב כוחות. אני מקווה שבמסגרת הכנס הקצר היום תשכילו לגבש תובנות שיתרמו ולו במעט להגברת הייתכנות של יצירת השיפור בבתי ספר. אני מאחלת לכם הרבה הרבה הצלחה והמשך יום בריא רחוק מהקורונה. תודה רבה על ההקשבה ובהצלחה.

נירית : תודה רבה לפרופסור פאדיה נאסר אבו אלהיג'א. באמת בדברים שלך נגעת גם בהרצאות שיהיו בחלק הראשון שבאמת רצינו לתת מגוון של

פרופסור פאדיה נאסר אבו אלהיג'א : זו הייתה הכוונה.

נירית : כן. גם מגוון של דרכי מדידה והערכה, גם ידע והישגים, אבל גם נושאים אחרים חברתיים רגשיים וגם תכף דוקטור איריס בן דוד תדבר על המורכבות והאתגרים במדידה ובחלק השני גם ניגע בדברים שהתייחסת אליהם על התקופה הלא נורמלית הזאת של הלמידה מרחוק וננהל פאנל על זה עם נציגי משרד החינוך ועם נציגים מהשטח של מנהלות וחוקר כנציג האקדמיה. אז להרצאה הראשונה אני מזמינה את דוקטור איריס בן דוד על השפעת המתודולוגיה על תוצאות המדידה וההערכה. הרצאה שמבוססת על מסמך מסכם של קבוצת עבודה שפעלה ביוזמה לנושא מדידת שיפור בית ספרי. אז בבקשה איריס.

דוקטור איריס בן דוד : רואים?

נירית : אפשר לעשות, כל אחד יכול להגדיל את המצגת ולראות את זה בצורה בולטת.

דוקטור איריס בן דוד : אז קודם כל תודה על ההזמנה ותודה על החשיבה שהיא ממש יוצאת דופן שהובלתם ביוזמה בראשותה של תמי לשיתוף פעולה בין המשרד לבין אנשי האקדמיה. זה לא ברור מאליהם שיושבים ומקשיבים ועל היום הנפלא הזה שמשלב שטח עם מדיניות עם אקדמיה כולם ביחד. אני מקווה מאוד שהשיח הזה יוביל לשינוי. אז אני בנושא של ההרצאה שלי היום אני רוצה לגעת בכמה שאלות שפאדיה באמת ציינה, כמו שאמרת נירית, אז קודם כל על השאלה מדוע בכלל למדוד, כיצד נעשה את זה ומה מה נמדוד, כן? מה מה בעצם? על מה אנחנו מדברים? אז אם נתחיל עם השאלה הראשונה מדוע ומדוע שיפור בלמידה. מדוע למדוד שיפור בלמידה? אז אנחנו בעצם מתייחסים בתחום שעוסק במדידה של חינוך שעבר מספר שינויים בתקופה האחרונה. בוא נגיד מתחילת ראשית ששנות השישים של המאה הקודמת ועד היום. אני אקח את זה לתחום שלי של כלכלה ואני אתן קצת סקירה שיש בעצם ארבע תקופות על קצה המזלג שמדברים בהם בעצם על תוצאות או תוצרים או תפוקות של למידה, כשבתחילה, בתחילת הדרך דיברו על תאוריית ההון האנושי שכולם מכירים ובאמת מה שמדדו זה את מספר שנות ההשכלה. אחר כך עברו לדבר על פיתוח ההון האנושי וכלכלת הידע זה התקופה השלישית, שמה כבר עברו ומדברים על זה שאי אפשר לדבר רק על שנות השכלה אלא צריך להסתכל מעבר לזה, לא רק על הון אנושי אלא על איכות ההון האנושי. בעיקר על מדידה בספרות עוסקת לא רק בשנות השכלה אלא הביג שוס היה לצרף גם את מבחני ההישגים הבינלאומיים ולראות הישגים בשלושה או ארבעה מקצועות מאוד ספציפיים. היום אנחנו נמצאים בתקופה הרביעית שהיא תקופה שמתהווה כרגע, נאמר מ-2015 בערך, שמדברים שמה בעצם על יצירת חברת הלמידה, 'דה קריאיישן אופ אלרנינג סוסיטי'. יצירת חברת הלמידה מדברים בעצם לא על דבר נקודתי שרואים בעצם מה מספר שנות ההשכלה או מה ההישגים של תלמיד מסוים או של מדינה מסוימת אלא מדברים על כך שהלמידה תהיה למידה לאורך החיים ושהיא תהיה בת קיימא, כזו שמתאפשרת לכולם ובד בבד יחד עם זה אנחנו רואים את המטרות הפיתוח בר הקיימא לחינוך, מטרה ארבע, א.ס.ד.ג', עשרים שלושים עם פירוט מלא של לאן אנחנו רוצים להגיע. אז השאלה מדוע למדוד שיפור בלמידה בעצם שזורה בתוך מה שעובר על העולם כולו בתהליך, אם זה התהליך של הגלובליזציה, אם זה תהליך המעבר לכלכלת הידע, אם זה התהליך שמדבר על דיגיטציה והשיפור בלמידה הוא פוקוס שונה מאוד ממדידה, כיוון שכמו שפאדיה הציגה בתחילת השיחה יש לנו בישראל ממש הגדרה מאוד טובה של תמהיל אוכלוסיית תלמידים מאוד מאוד מגוון, רב תרבותיות מאוד רחבה. זה אומר שלא ניתן לעשות מדידה אחת באבחת סכין למספר שנות השכלה או להישגים רק אלא צריך להסתכל בעצם לשנות את הזווית לראייה תהליכית. אז כאן קצת בחוש הומור אולי לא הכי חזק אצלי אז יש פה את עליזה בארץ הפלאות שבעצם שואלים, החתול שואל אותה, היא שואלת כאילו לאן ללכת ואז הוא בעצם אומר לה לאן את רוצה להגיע. אז בוא נחשוב בעצם במערכת החינוך שלנו על מערכת הלמידה לאן אנחנו רוצים להגיע ואז היא לא בדיוק יודעת ואז הוא אומר לה זה לא ממש משנה והשאלה אם אנחנו בסיטואציה שזה לא ממש משנה אז למעשה אצלנו זה מאוד מאוד משנה ומערכת של למידה להבדיל מעליזה בארץ הפלאות יש לנו רשימה מאוד סדורה של התנהלות מוסדית בינלאומית גלובלית וגם לוקלית שמדברת בעצם על אותם האינדיקטורים שאנחנו מודדים החל מהישגים של תלמידים והישגים של מדינות במערכת החינוך וכלה בהישגים של אוניברסיטאות או של מחקר ופיתוח. הקשרים האלה אני מתארת אותם כאן חלקם על 1900... על 2020 וחלקם על 2019 מאחר ולא היו נתונים על 2020. אז רק אינדקס אחד לא היה בו נתונים עדיין אז רשמתי את של שנה שעברה. אז מה שאנחנו רואים בעצם שישראל במהלך שבעים שנה כבשה מקומות מאוד מאוד גבוהים בכל מה שקשור לאינדיקטורים שמתפרשים אחר כך ומתורגמים אחר כך לכל מה שקשור לממשק של מה בעצם ממקם אותנו בעולם. אז כמו שאתם יכולים לראות מבחינת מדד ההון האנושי אנחנו במקום מאוד גבוה, מקום עשרים ושתיים בעולם מלמעלה. במדד החדשנות העולמי מקום שלוש עשרה מלמעלה. שמסתכלים קצת יותר פנימה מחקר ופיתוח מקום שלישי, ומחקר ויצירה של ידע חדש מקום ראשון בעולם. מבחינת תחרותיות גלובלית אנחנו במקום עשרים וכן הלאה.

יש לנו חדשנות במקום שמונה. כאשר יש לנו נקודה מאוד ספציפית של מה שאנחנו קוראים... הנקודה הקטנה שמפריעה לנו שבעצם ההשקעה בחינוך על יסודי נמצאת די באמצע. אז מכאן אולי המקום שלי לבוא ולומר תודה לכל אנשי החינוך שנמצאים כאן ובכלל, לכל מי שעוסק בפועל ולא רק מדבר על כמוני. מי שעוסק בפועל אז צריך מפה, אני ממש מצדיעה לכולם שמה, למרות שזאת הסיטואציה מובילים קדימה וחזק מאוד. אבל לפני שאני אתקדם לשאלות ששאלתי בהתחלה, הייתי רוצה לדבר בעצם על מספר דברים שגם רבים וטובים לפני אמרו את זה אבל ככה קצת לחדד. כשמדברים על מדידה יש מספר דברים שאנחנו צריכים לשים אליהם לב וזה יהיה בראשית השיחה ונסקור את זה עד סוף היום אני מקווה ואולי גם קצת אחרי זה. אז בעצם אנחנו מדברים על עקרון אי הוודאות של אייזנברג בפיזיקה קוונטית, זה פרדוקס החתול של שרדינגר ואז אנחנו אומרים בעצם שכשאנחנו מודדים אז המדידה עצמה משנה את מושא המדידה. גם לא צריך פיזיקה קוונטית בשביל זה, אנחנו בעצם מי שמלמד בכיתה או במשהו שקשור ללמידה יודע שכשמודדים משהו עצם המדידה שלו משנה את ההתייחסות ואת תהליך הלמידה וככה אנחנו בעצם פוגמים במה שאנחנו רוצים למדוד. דבר נוסף שצריך לזכור שהמקום שאליו אנחנו מסתכלים, נקודת המבט שלנו היא בעצם הגורם המכריע ביצירת המציאות עצמה. אני אתן רק דוגמה מהתחום של כלכלה שאנחנו באים, כלכלת חינוך, שאנחנו באים ואומרים, בעבר חשבו בשיח של ניצ'ר או נרצ'ר שבעצם לפי תאוריית ההון האנושי הכישורים והיכולות המולדים הם אלה שזכו להערכה מאוד מאוד גבוהה ולכן משוואות השכר אמדו את השכר בהשוואה לכישורים המולדים האלה הביוליטי. היום אנחנו יודעים שנקודת המבט התרחבה והשתנתה ומדברים בעצם על הפיתוח ועל תהליך ולא על מה שנוולדת איתו אלא על מה שבעצם אתה רוכש בתהליך ובדרך. ועצם הראייה הזאת יצרה מדידה נוספת חדשה אחרת ושיקפה תהליכים בתוך החברה ומדיניות שונה בכל מדינות העולם. דבר נוסף, יש עוד שניים, ממש ממש על קצה המזלג, יש עוד הרבה, אני לא יכולה פשוט לעשות את כל המצגת רק על זה. דבר נוסף שצריך לשים לב שיש אפקט של ציפיות, כמו בכל מודל כלכלי, גם במערכת החינוך, יש אפקט של ציפיות. במודל כלכלי, אני לא יודעת אם כולם זוכרים את, בישראל הייתה אינפלציה מאוד מאוד חזקה ובעצם הציפייה לאינפלציה יצרה עוד הפעם עליית מחירים מסחררת. רק הציפייה, רק הציפייה שיהיה איזשהו סוג של שינוי הוביל לסחרור הזה. כך גם במערכת החינוך הציבורית ובכלל בלמידה. כאשר יש לנו ציפיות ושיח מאוד ספציפי שגורר אחר כך התנהלות מאוד מאוד מסוימת כלפי המערכת והיינו עדים לזה ואנחנו עדיין עדים לזה בתקופת הקורונה, אני חושבת שמדי שעה ודקה זה מועבר בשיח מאוד ספציפי למערכת. אז צריך לשים לב ששאר האנשים שמושפעים מתוך המערכת הזאת ומושפעים עליה במעגלים היותר רחבים, אם זה הורים, אם זה קהילה, אם זה כל בעלי העניין, מושפעים בעצם מהשיח הזה ומהציפיות. כלומר עצם הציפייה למערכת שהיא תהיה מערכת איכותית או להפך מערכת כושלת בשידור של השיח היום יומי השעתי מייצרת את התוצרים הבאים שאנחנו נראה וצריך לתת על זה את הדעת וכמובן האחרון כשאנחנו לוקחים נגזרות של מדידה לכיוון של תקציב או 'פיי פור פרפורמנס' או 'היי סטייק מבחנים', זה פוגע מאוד בקולבורציה וכאן אנחנו צריכים לשים לב שבעצם כשאנחנו מדברים על מדידה בחינוך אנחנו צריכים לזכור שהמדידה הזאת היא לא מדידה שהיא מתארת את כלל הלמידה את כלל העשייה. יש לנו תפוקות לטווח קצר ותפוקות לטווח ארוך והתפוקות הם רב ממדיות, והתפוקות הם לא כולם משהו שאנחנו צריכים לגזור ממנו איזשהי נגזרת שהיא תקציבית או כלכלית, אבל כתוצאה מאפקט מאוד מאוד חזק של התוצרים של מערכת החינוך אנחנו בהחלט רואים ממדיניות נגזרת תקציבית מאוד מאוד משמעותית כלפי תוצרי המדידה. ולכן אני שמה את זה כאן על השולחן. אני מקווה שזה היה ברור לטובת כל מי שבאמת עושה דברים לקחת בחשבון שכל פעם שמוצאים איזשהי נוסחת מדידה כזו או אחרת לקחת בחשבון את ההשתלשלות שלה, את הסדר הפעולות הנגזרות ממנה כלפי מה שהיה בארצות הברית 'פיי אוף פרפורמנס' לדוגמה והפגיעה של זה בעצם בתהליך של למידה משמעותי כלשהו. אז עכשיו מעבר לקביאץ בוא נראה מה בעצם או כיצד, נכון? אמרנו מדוע עכשיו כיצד ניתן למדוד שיפור בלמידה, אז אנחנו צריכים לשים לב שיש בשיח שלנו כמה וכמה מוקדים. אנחנו מדברים על שיפור במה? בתשומות, בתקציבים, באופן הקצאת המשאבים, בתהליך עצמו, בפדגוגיה, בתפוקה או אולי בהזדמנויות. אנחנו מדברים על שיפור מכמה וכמה סוגים, שיפור, עמידה של שיפור האם העמידה הזאת צריכה להיות ליניארית, חד ממדית, התפלגותית או האם היא צריכה לדבר לאורך הזמן על יחסי הסיכויים ואולי להציע משהו שהוא עדיין מתהווה שעוד לא הגענו אליו שנקרא מדידה לא ליניארית ולא חד ממדית אלא רב פנים ורבת משתנים וכזו שלא עוסקת בנקודת הסיום אלא בעצם בתהליכים. אז נתחיל מהמדידה של שיפור חד ממדי. אנחנו מכירים מאוד יפה את כל נושא המודל של הסטטוס, מדברים על סנפשוט, על זה שבעצם אנחנו מודדים בנקודה מסוימת את המצב כמו במבחני פיז"ה למשל. אנחנו בודקים תצלום מצב של נקודה מסוימת בזמן ולפעמים אנחנו לוקחים את זה קצת הלאה לשיח של צמיחה, כי אנחנו חושבים שאנחנו יכולים לקחת שתי נקודות בזמן על אותה מדינה ולעשות השוואה ולהגיד האם היא משתפרת או לא משתפרת. בשיח

הזה אנחנו שוכחים הרבה מאוד אלמנטים של למידה, הרבה מאוד דברים שאנחנו לא משקללים פה אבל זה השיח העולמי ואנחנו רק מציגים את זה פה. מעבר לזה מציגים עוד שיפור חד ממדי לגמרי שעוסק במה שנקרא המדידה של הערך המוסף או מדידה של ערך מוסף הקשרי, כשאנחנו לוקחים יותר מנקודת זמן אחת ומדברים על תהליך, שוב, אבל חד ממדי ומאוד מאוד לינארי. המודל של הערך המוסף בא ואומר בנקודת, אם אני לוקחת שתי נקודות או יותר על אותו תלמיד באותו בית הספר עם אותם המורים אז אני יכולה לראות בעצם אם אותו תלמיד השתפר אבל אך ורק בפקטור שבדקתי, כשאני מחזיקה את כל השאר קבועים. היום אנחנו מדברים על מדידת הפרש, ההפרשים, ובעצם רואים ערך מוסף של תוכניות מסוימות בלמידה. נקודת מבט אחרת בספרות מדברת על שיפור של ההתפלגות והיא מדברת בעצם על כך שאנחנו לא יכולים לקחת רק את הממוצעים, בפרט לא במדינות שיש בהם תרבויות שונות ורבות ומגוון עצום באוכלוסייה ובתמהיל של התלמידים. אז כאן מאוד מאוד לא נוח לדבר אך ורק על ממוצעים כי הממוצע בעצם יכול להיות שהוא אפילו לא משקף וכאן אנחנו מסתכלים על שני ממדים לפחות שאחד מהם יהיה הממוצע והשני יהיה הפערים או אם תרצו אי השוויון. כשצריך לזכור שבעצם יש לנו מבחינה אמפירית, כאן לא רואים את זה אמפירי אלא רואים את זה מאוד תאורטי אבל העקומה הזאת היא עקומה אמפירית שנמצאה במבחנים בינלאומיים וגם במבחנים הלוקאליים שלנו בכל העולם, לא רק בישראל. אז מה שאנחנו רואים כאן זה בעצם עקומת U הפוכה שמתארת את הקשרים בראייה ההתפלגותי בין רמת הישגים לבין הפערים בהישגים. כאן למשל הנקודה C או הקטע בין B ל-C מתאר את מדינות ה-OECD המדינות המבוססות שכלל שרמת הישגים עולה הפערים מצטמצמים ולעומת זאת נקודת A או הקטעים בין A ל-B מתארים את העולם המתפתח ואנחנו מדברים כאן על זה שכשמעלים את הישגים רמת הפערים מתרחבים למעשה. השאלה שלנו איפה ישראל נמצאת אז היא בסביבות נקודה B קצת לשמאלה, לשמאלה של נקודה B. פינלנד למשל נמצאת על יד נקודה C, קצת נמקם. ואז אנחנו רואים למעשה כל המיצג הזה מתאר לנו שהקשר הוא לא לינארי, בכלל לא לינארי ולא משנה איזה מבחן בדקנו ובאיזה שנה בדקנו את זה, הקשר לא לינארי. לכן כל המדידה הזאת של ערך מוסף ושל תהליכים של שיפור לינארי הוא מאבד את התוקף שלו. או קיי, ואנחנו נתקדם קצת לצורה טיפה שונה שאומרים או קיי, אז אם זה לא לינארי וזה אדיטיבי ואנחנו לא יכולים להתמקד בדבר אחד בלבד? אז אולי נפסיק בכלל למדוד ונפסיק עם הדבר הזה, זה כל כך מפריע וכל כך מעצבן ולא נוח. מצד שני אנחנו יודעים שהמדיניות שלנו היא לא מדיניות לוקאלית גרידא, היא מדיניות גם לוקאלית וגם גלובלית, מה שקוראים באוניברסיטת תל אביב גלוקאלית בעקבות עבודתה של מירי ימיני. אז מה שאנחנו בעצם אומרים זה אולי נסתכל על ההזדמנויות שונות להם תלמידים וכאן מה שאנחנו מודדים זה את הסיכויים של ההצלחה. אנחנו יכולים למדוד הצלחה בכל מיני אינדיקטורים. הצלחה יכולה להיות למשל בבחינות בגרות או זכאות, יכולה להיות כל דבר אחר שעולה בדעתכם. אהבת המולדת, אהבת האדם, זה לא חשוב, הצלחה כלשהי. חברה ערכית, אדם ערכי ואז אנחנו בודקים בעצם האם ההסתברות של תלמיד להצלחה לאורך השנים עלתה או ירדה. כאן, השאלה לא מתייחסת רק על פקטור אחד או על ממד אחד, היא מתייחסת להרבה מאוד ממדים, היא משווה לאורך זמן וכאן זה נותן לנו כבר תחושה של תהליך לא של נקודה וזה ממש לא לינארי. אנחנו נעבור לחלק האחרון של הקבוצת העבודה שלנו שישבה וחשבה ולמדה בעיקר, אז מה למדוד ומה זה שיפור לא לינארי ולא חד מדי וביצירה הזאת ניסינו לתת איזשהי אמירה שאומרת אנחנו לא מסתכלים רק על הישגים מסתכלים מעבר לזה ואנחנו לא מודדים שיפור רק בהישגים אלא שיפור בעוד הרבה מאוד ממדים וניסינו לייצר איזשהי מדידה שכזו ומה שהצלחנו בסופו של דבר אני חושבת זה לעשות תיאור גרפי עם כל הביקורות על התיאור הגרפי הזה אז אחת השורות הייתה פרצופי צ'רנוף ואנחנו הצגנו בעקבות פרופסור בנימיני מהמחלקה לסטטיסטיקה בתל אביב, דיברנו על תרשימי רדאר או תרשימי ראביץ', איך שקוראים להם, ודיברנו בעצם שאפשר לראות כאן באופן רב ממדי, יש לנו מספר משתנים. כאן יש לנו מספר אחד שזה הישגים אבל אפשר לעשות את זה מעבר לזה ובעצם אנחנו רואים שיפור לא רק במונחים של מקצוע אחד או שניים אלא אפשר לראות הרבה מעבר לזה, לראות האם במשך השנים השיפור היה כזה שלא פגם בנקודות אחרות והאם בכלל אנחנו מתקדמים לאיזשהו מקום או נשארים במצב סטטי. עד כאן. תודה רבה ונסיים עם עליזה בארץ הפלאות, תודה.

פרופסור אודרי אדי רקח : את הטקס אגב ארגנתי יחד עם אודרי.

פרופסור אודרי אדי רקח : אני בשוס סקרין, אני יכולה להעלות את המצגת?

נירית : כן, בבקשה.

פרופסור אודרי אדי רקח : אז רק אני אסדר את זה, דקה. זהו, או.קיי, תודה ובוקר טוב לכולם. אני רוצה להמשיך מהמקום שבעצם איריס סיימה, כי בעצם איריס נותנת לנו את כל הראייה הרחבה ואני הולכת לעשות הפוך, אני פשוט הולכת להציג איזשהו מחקר שבדק שיפור של בתי ספר בישראל מתוך הנחה לעשות שימוש במאגרי מידע שקיימים ובתהליכי הערכה שהם בעצם המדינה עושה דרך משרד החינוך כדי לראות האם אנחנו יכולים ללמוד משהו על המצב של מערכת החינוך בארץ. אז אם אנחנו עוסקים בשיפור של בתי ספר אז למעשה זה כמו שאיריס ציינה זה בעצם מדיניות גלובלית, זה לא דבר שהוא יחודי לישראל והוא חלק בעצם מאותם תפיסות או מהרוח אפשר לומר הניאו ליברלית של תחרותיות, אחריותיות וגם יעילות, הרצון ליעל מערכות חינוך. נקודה נוספת בהקשר הזה גם תפיסה שעל ידי שיפור בית ספר ניתן יהיה לצמצם פערים חברתיים ובעצם לקדם את כל האוכלוסייה של התלמידים. אבל כשאנחנו מסתכלים על זה ומנסים לבחון, או.קיי, אז לאן זה הולך, אז אנחנו יכולים להצביע על כך שכשאנחנו מדברים על שיפור בתי ספר אנחנו לא מדברים, אנחנו מדברים על שני מימדים, מצד אחד זה השיפור עצמו האימפרובמנט ששם דגש על התהליך, על הצורך להוביל להשפעה על דברים שניתנים לשינוי, מה שאנחנו אומרים גורמים ברי שינוי ומצד שני צריך להתייחס גם לתוצרים לאן רוצים להגיע שהוא חלק מהתפיסות של יעילות. במובן הזה אפשר למקם את כל בתי הספר בצורה כזאת או אחרת על הציר של שיפור ועל הציר של יעילות. כלומר בית ספר יכול להיות להשתפר אבל לא בהכרח, אפשר יהיה להגדיר אותו כבית ספר שמביא לתפוקות גבוהות. אפשר יהיה אם כן למפות ולמיין את בתי הספר בשני הצירים האלה. אחד הדברים שעשינו, אני רואה שזה לא השקף, לא המצגת המתאימה, אבל פשוט חסר שקף. אחד הדברים שעשינו בעצם עשינו סקירה קודם כל של הספרות בנושא של שיפור בתי ספר ומיפיו כמאתיים חמישים מאמרים של השנים האחרונות. במובן הזה הספרות בנושא ענפה ומאוד רחבה ובניתוח רשתי של המאמרים האלה יכולנו לזהות שבאמת אחד הדברים, כמו שאיריס אמרה, זה לא מגוון, תמיד בודקים את אותו דבר ולא מתייחסים לאפשרויות של גיוון במדידה. אנחנו מוצאים שעדיין ממשיכים וחוקרים גם כיום בעיקר הישגים לימודיים ואם היינו עושים את ה... כשעשינו את המיפוי הזה ראינו שכל המושגים שקשורים באססמן, טסקו, אצי'במן, כל המושגים האלה קשורים בתהליכים אינטנשן שיפור, המוקד אם כן הוא בהישגים לימודיים, בין אם המחקרים מודדים הישגים לימודיים באופן ישיר או בין אם הם בודקים מה הם אותם גורמים שיכולים לסייע לשיפור ההישגים, אבל בפועל לא אחרי שנים שנים של מחקר עדיין אנחנו לא זזנו לגיוון של המדידה. אנחנו עדיין בתחום הזה של מדידה של הישגים. המטרה אם כן של המחקר או של העבודה הזאת היא הייתה בעצם בוא נמפה את בתי הספר, בוא נמפה את בתי הספר על שני הצירים אלה, לאן הם הגיעו ומה מידת השיפור שהם חוו והאם ניתן יהיה למצוא מה הם הגורמים שקשורים בתהליך הזה. לצורך זה באמת השתמשנו בנתונים של רמה ולא רק של רמה אלא נתונים שנגישים במשרד החינוך ולקחנו למעשה את כל בתי הספר העל יסודיים בארץ במשך שתי תקופות מדידה ב-2015 ו-2017. הסתכלנו על בתי הספר בחינוך הממלכתי. בסופו של דבר נשארנו עם קבוצה מסוימת של בתי ספר שלגביהם יש נתונים. אני מציינת את העובדה הזאת כיוון שאחד הדברים שגם עלו מתוך הפעילות שלנו ביוזמה זה האם אנחנו יכולים למדוד שיפור במסגרת מאגר הנתונים הקיימים בישראל, האם יש לנו את האפשרות לעשות את המדידות האלה בפועל כמו שעושים במדינות אחרות ובעצם אחד האתגרים שהיה לנו ביוזמה בפעילות המשותפת היו בעצם האפשרות לגלות שזה לא כל כך פשוט, שבישראל האפשרות למדוד בצורה מדויקת יותר את השיפור של תלמידים הוא כמעט בלתי אפשרי, זאת אומרת אפשר לעשות את הניתוחים אולי ברמת בית ספר ופחות ברמת התלמידים, אבל אני רוצה לטעון שגם ברמת בית ספר לא תמיד הדבר אפשרי לגבי כל בתי הספר. אז במחקר הזה באמת המדגם מבוסס על שילוב של נתוני המשרד ונתוני מבצע ולכן בסופו של דבר אתה מגיע למאגר יותר מצומצם של בתי ספר ולאורך כולם. בנקודה, הנקודה הנוספת שחשובה לציין במחקר במערכת החינוך הישראלית שאנחנו חייבים להתייחס למימדים שאני אפילו הייתי אומרת הם כמעט מובנים בתוך המערכת החינוכית וזה העניין הסקטוריאלי והעניין של מעמד סוציאקונומי כי שניהם צירים מרכזיים ביצירתו של אי שוויון ובבחינה של פערים חברתיים. אז כך שהמחקר גם לקח בחשבון לא רק את ההיבטים של גורמים ברי שינוי לתוך מערכת החינוך אלא גם בהיבטים שההשפעה שלנו עליהם היא אולי יותר מצומצמת. הדבר הנוסף היה בעצם להתמודד עם השאלה איך מודדים שיפור וכאן כיוון שכפי שצינתי יש מגבלה מבחינת האפשרויות למדוד אותו ברמת הפרט, הניתוח שנעשה הוא ניתוח על פי המודל של סטור וסין שבעצם הם אומרים בוא נסתכל את שני הצירים, בוא נסתכל את מידת השיפור ובוא נסתכל לאן בתי הספר הגיעו מבחינת ההישגים שלהם. אז שני הצירים, אני לא אכנס כאן לחישובים, אבל שני הצירים הם אם כן מה שמעל הציר האנכי זה בתי ספר עם הישגים גבוהים, מתחת לציר האנכי או בצד השני של הציר האנכי זה בתי ספר עם הישגים נמוכים, כאשר הציר הזה משקף במקרה הזה ממוצע של תעודת בגרות בשנת 2015, כן, בתי ספר

שעשו מעל הממוצע או בתי ספר שעשו מתחת. כמובן שאפשר להגדיר וכאן זה החלטה בין עם זאת החלטה אימפירית או בין אם זאת החלטה תאורטית אפשר להגדיר מה הוא ציון שנחשב ראוי או גבוה שאליו שואפים אליו, במקרה הזה זה הממוצע הארצי הציר השני, הציר האופקי מתייחס בעצם למידת השיפור. מעל הציר הזה זה בתי ספר שהשתפרו, כלומר המצב שלהם טוב יותר מאשר ב-2015 במובן הזה שהם עשו מעבר למצופה על בסיס נתוני הרקע, הנתונים הקודמים שלהם ומתחת לציר השיפור הזה, הציר האופקי, אנחנו רואים בתי ספר שפחות השתפרו. אפשר למיין את בתי הספר לארבע קטגוריות דומיננטיות שזה בתי ספר משתפרים אבל עדיין הם לא גבוהים. בתי ספר שהם משתפרים והישגיהם גבוהים. בתי ספר שלא השתפרו ונשארו עם הישגים גבוהים ובתי ספר שלא השתפרו אבל עדיין ההישגים שלהם גבוהים. אני רוצה לחזק נקודה אחת בעניין הזה ולהגיד שאחד הדברים המעניינים זה דווקא בתי הספר שמשתפרים, שמנסים להתקדם אבל עדיין ההישגים שלהם לא גבוהים. הקבוצה הזאת היא בעצם הקבוצה שעושה את המאמץ לשיפור אבל לא זוכה אף פעם להכרה כי לא מסתכלים עליה. תמיד הולכים ואומרים, בוא נסתכל, רק אלה שהגיעו בסוף ולא מסתכלים על אלה שעושים את התהליך עצמו החינוכי והם כל הזמן מנסים לקדם את התלמידים בתוך בית הספר. השלב הבא היה בעצם לבוא ולאפיין. או.קיי, אז מה מאפיין את בתי הספר האלה, ארבעה דגמים או הטיפוסים האלה של בתי ספר? ובעניין הזה הלכנו גם למשתנים שהם ברי שינוי אבל גם למשתנים שהם לא ברי שינוי. אז אם ציינתי קודם מעמד סוציאקונומי ומגזר אז בהקשר של מעמד סוציאקונומי באמת ההבדלים קשה למצוא הבדלים בולטים או איזה שהם דפוסים עקביים לגבי הפערים בהיבט הזה. אבל אנחנו כן מוצאים שישנם הבדלים משמעותיים בהקשר הסקטוריאלי. וכמו שאנחנו יכולים להגיד בשני משפטים: בתי הספר שהם לא משתפרים וההישגים שלהם נמוכים קיימים בעיקר במגזר הערבי, אנחנו רואים אותם בקטגוריה כאן, אלה הבתי הספר עם האחוז הכי גבוה של קבוצה זו של בתי ספר שלא השתפרו ולעומת זאת בחינוך הממלכתי דתי אנחנו רואים תהליכים כל הזמן של שיפור. בתי הספר למעשה בחינוך הממלכתי דתי עוברים תהליכים של שינוי משמעותי והיום בעצם הם הקבוצה המובילה, אם אנחנו מתייחסים להיבטים של הישגים בבגרות. אבל אנחנו גם לא מעוניינים רק בהיבט של אותם גורמים שאפשר לקרוא להם דמוגרפים, אנחנו גם רוצים לראות ללמוד על התהליכים התוך בית ספריים שמאפשרים שיפור ושהם בעצם ברי שינוי ובית הספר, המורים והמנהלים יכולים בעצם להוביל לתהליכים אחרים. לכן הסתכלנו על מאפייני אקלים וסביבה פדגוגית של בית הספר ופה אני מודה לרמה כי בעצם הסתמכנו על הנתונים שלהם. בהקשר הזה הסתכלנו על מגוון רחב של משתנים, ממשתנים של מאפיינים שהם מקדמי למידה, שימוש בנתונים לצורך קבלת החלטה, פיתוח הצוות המקצועי, מנהיגות פדגוגית, אלה הם משתנים שגם אנחנו יודעים בספרות שהם רלוונטיים לתהליכי שיפור. ואם אנחנו בוחנים במה מתאפיינים בתי ספר שעברו תהליכי שיפור לעומת אחרים על בסיס אותם משתנים אז אנחנו יכולים לראות שבתי ספר שלא השתפרו וההישגים שלהם נשארו נמוכים הם בתי ספר שמדגישים יחסים בין אישיים או יחסים תומכים של מורים ותלמידים. לעומתם בתי ספר שהשתפרו הם הדגישו את ההוראה המקדמת ללמידה, את ההתפתחות המקצועית של המורים במובן הזה הם נתנו משקל לתהליך של ההוראה ולמורים עצמם ואת החשיבות של המורים אנחנו יודעים שהיא משמעותית בתהליכי שיפור, אבל גם הם הדגישו את שאנחנו יכולים לצייר אותו כעקרון המריתוקרטי, את העדות של התלמידים להצליח בכוחות עצמם כדי להגיע בסופו של דבר לא רק להצלחה בבגרות אלא גם לנצל את הבגרות בשלב מאוחר יותר של החיים כדי להשתלב באקדמיה או בשוק העבודה בצורה ראויה. במובן הזה אפשר לראות שבתי ספר שלוחצים על התלמידים, לוחצים במה שאנחנו אומרים אקדמי פלייס, כאילו לוחצים ברמה האקדמית את התלמידים להצלחה ויש להם את האמצעים מבחינת הוראה וכוח המורים לקדם את העניין הם בתי ספר שמצליחים להשתפר. עכשיו אני רוצה רק לומר שזה לא אומר שבתי ספר שלא, בתי ספר שהשתפרו לא מדגישים יחסים בין אישיים או לא מדגישים את הצורך הזה בקרבה לשותפות עם ההורים. הדברים האלה קיימים אבל הם לא הדבר היחיד שמאפשר בעצם את השיפור ותהליכי הוראה ולמידה כאן מקבלים משקל דומיננטי יותר בתהליך כזה. גם הסתכלנו מה מאפיין בתי ספר שהשתפרו ויש להם הישגים גבוהים לעומת בתי ספר שהשתפרו אבל עדיין ההישגים שלהם נמוכים, אז גם כאן אנחנו רואים את מה שטענתי קודם שדווקא בתי ספר שהשתפרו עם הישגים גבוהים כן מדגישים ערכים, כן מדגישים נורמות חברתיות וכדומה. זאת אומרת זה לא אחד במקום השני, אבל עדיין הבתי הספר החלשים יותר שהם משתפרים אבל עדיין ההישגים הם נמוכים תלויים בכוח ההוראה וכוח ההוראה הוא כאילו נתפס כמפתח שמאפשר בעצם את השיפור של בתי הספר. אז מה אנחנו יכולים להסיק? בסופו של דבר אפשר להסיק שתי מסקנות דומיננטיות: אחת זה באמת זה שיפור ביעילות של בתי ספר דורש לא רק מדידה של הישגים, אפשר תמיד לבוא ולומר או.קיי בית הספר הזה עשה מעל הממוצע או מתחת לממוצע או מדורג במאה בתי הספר המובילים בארץ בבגרות וכדומה, אלא גם צריך להסתכל על התהליך שבתי ספר עוברים ובמובן הזה צריך גם להדגיש את החשיבות, למדוד את השיפור של אותם מאפיינים

שהם יותר רכים. עכשיו המדידה נעשית, אבל היא לא מגיעה בצורה ראויה מספיק לציבור. זאת אומרת אנחנו לא מספיק עדים ומודעים לה ומוקירים בתי ספר שעושים את התהליך הזה. במובן הזה אנחנו די יוצרים עוול לקבוצות שמובילות לשינוי אבל הן לא זוכות להכרה. הדבר הנוסף שצריך לזכור שבסופו של דבר שיפור בתי ספר הוא בעצם גם תהליך ששזור במימדים של אי שוויון ובעיקר במימד הסקטוריאלי. כך שבעצם אני רוצה מצד אחד להוקיר את העבודה של המורים, אני חושבת שהמחקר מצביע על החשיבות של תהליכי ההוראה וגם להוקיר את העובדה שנעשית עבודה מאוד קשה ומאומצת במערכת כדי בעצם להוביל לשינוי. יחד עם זאת אנחנו צריכים להבליט את זה יותר ולהעריך את זה על ידי מדידה יותר מגוונת. אז תודה רבה.

נירית : תודה רבה לפרופסור אודרי די רקח. ועכשיו יש לנו זמן לשתי שאלות ככה מהקהל. יש כאן את עודד, רכז הועדה, שי טל, שאיריס ואודרי היו חברות בה. עודד, אתה תרצה להציג את השאלה שלך? אתה שומע אותנו או שאני אקריא אותה? אני רואה שהוא לא עונה. אז אם מישהו אחר רוצה לשאול ואחרי זה נחזור לזה. יש מישהו שרוצה להאיר על ההרצאות או לשאול.

שואל : אני רוצה.

נירית : בבקשה, כן.

שואל : גם שואל ירושלמי. לדעתי צריך לשאול את איריס, אני אמנם כתבתי אותה גם בצ'ט אבל אפשר. אני רציתי לשאול אותך מדוע בעצם אנחנו צריכים להשקיע כל כך בהערכת שיפורים בלמידה כאשר המדינה כמעט לא משקיעה ביצירת התשתיות השווינויות והתנאים השווינויים עבור כל האוכלוסיות להתקדמות ושיפור רמת הלמידה? קודם כל לדעתי צריך לחתור לזה שהמדינה תשקיע יותר ביצירת תנאים שווינויים ולשיפור רמת הלמידה ורק אחר כך לדעתי צריך להשקיע כבר בהערכת השיפור עצמו. זאת השאלה וגם הארה באותו זמן.

נירית : כן, תמר, בבקשה. מישהו עוד רוצה להתייחס?

שואל : אני אשמח לשאול שאלה.

נירית : כן, בבקשה.

שואל : אני לא, אבל רציתי לשאול אם יש איזשהו אינפוט על הקשר של המעורבות של המורים בהערכה ומדידה לבין השיפור? זאת אומרת אם המורים עצמם מעורבים מאוד בלמדוד האם הם רואים בזה גם איזשהו אפקט שקשור לשיפור למרצה שהתייחסה לאיך ה...משנה את תוצאת המדידה לזווית ראייה.

נירית : בסדר גמור. ושאלה אחרונה.

שואלת : אני אשמח לשאול.

נירית : בבקשה.

שואלת : כן או.קיי, שלום, חסיה רן שמי, מרכז פסגת תל אביב יפו. אני, קודם כל תודה רבה על הדבר הזה ועל הכיוונים של שיפור למידה ויעילות, אבל מה שנצטב לי פה שעדיין הישגים קשורים לבגרות ולא לכשירות אחרות וכל עוד הישגים הם, סליחה, כל עוד מודדים את זה אז קשה מאוד יהיה למדוד את המיומנויות הרכות, כי אם זה כל כך בולט שבתי הספר שמזיזים יותר לבגרות ולמצוינות בהישגי בגרות זו המדידה שלנו בזמן הזה שאנחנו כל כך רואים כמה למידה חברתית רגשית היא הרבה יותר חשובה להצלחה בחיים. אז לא ראיתי את הקשר עד הסוף בעניין הזה. בעידוד הלמידה היה בסוגריים, אבל עידוד הלמידה הוא צריך להיות לא בסוגריים. אז השאלה היא האם זה נלקח בחשבון שמצוינות ושיפור בלמידה והישגים קשורה יותר למצוינות בהישגים לימודיים ולא כשירות אחרות. תודה.

נירית : בבקשה עודד, היית קודם על מיוט.

עודד : כן, סליחה. שומעים אותי עכשיו?

נירית : כן.

עודד : יופי : אני הייתי רוצה לשאול את אודרי, ראיתי שעשיתם חלוקה בין בתי ספר שהשתפרו לבין בתי ספר שלא השתפרו. אם מסתכלים על זה ברזולוציה של בתי ספר בעלי הישגים נמוכים לעומת בתי ספר בעלי הישגים גבוהים, האם יש הבדל בין הדגשים של בתי ספר בעלי הישגים נמוכים לבתי ספר בעלי הישגים נמוכים שלא השתפרו? נירית : תודה על השאלות. אז איריס ואודרי אם תוכלו ממש ככה בכמה מילים לענות לדברים ואחר כך אפשר להמשיך גם בצ'ט להרחיב יותר, בבקשה. איריס.

דוקטור איריס בן דוד : השאלה הראשונה הייתה של שמואל על למה בכלל למדוד שיפור, בואו ונלמד ונשפר ונעשה תשתיות. למה להתמקד בהערכה, למה לא להתמקד בלמידה וביצירה של תשתיות. אז כולנו יודעים שאנחנו נמצאים בתוך עולם מסוים, אנחנו לא חיים בריק. ובעולם הזה מודדים, יש הערכה והנגזרת התקציבית של מדינה מתוך

הערכה של מערכות החינוך שלה היא מאוד מאוד משמעותית ומרחיקת לכת. אז קצת קשה להתעלם מזה ולכן אנחנו מודדים או מעריכים ומעריכים. הנשאלת היא בדיון של היום בבוקר היא הייתה מה הזווית שלנו להערכה ומדידה. והזווית שלנו הייתה בואו ונסתכל על שיפור מתוך עצם ההבנה שלא נקום כל בוקר מחדש ונראה שבית ספר ספציפי כמו שאמרת חסיה הוביל למצוינות והצלחה אלא מאיזה נקודה הוא הגיע ולאן הוא שואף להגיע ולא רק בראיה של הישגים אלא בראיה רחבה יותר. אז זה שאנחנו כל בוקר נמדדים ומודדים וזה בנגזרות מרחיקות לכת מעבר לכותרות ולאיזשהי עשייה פנים מדינתית או פנים רשותית או פנים בית ספרית יש לזה נגזרות מאוד משמעותיות על המדינה שלנו, על היכולת שלה בשוק העולמי להתחרות, על היכולת שלה לקבל אשראי, על הרבה מאוד והרבה מעבר לזה גם, מבחינת אסטרטגיה גם, לא רק מבחינה כלכלית. זה נראה אולי מאוד מאוד משמעותי קודם כל לפתח למידה ותשתיות ללמידה ורק אחר כך למדוד את זה, כמו שאמרת, אז אני לא חושבת שאתה טועה אני חושבת שאתה מאוד צודק, רק שהדיון היום בבוקר היה על המשמעות של איך אנחנו מודדים ואיך אנחנו מעריכים ואני חושבת שאנחנו לא כל כך משפיעים בהערכה ומדידה. אז מה שאמרת שמשיקים כל כך הרבה אני לא חושבת שעושים את זה. אני לא זוכרת מה הייתה השאלה השנייה. אה מעורבות הורים, סליחה, מתן. המעורבות של המורים בתהליך הערכה אז אני חושבת כאילו ממה שאני מכירה בספרות זה שיש מחקרים בארצות הברית שמדברים הרבה מאוד על זה שאם יש רפורמת הערכה או רפורמה כלשהי שהיא לא בשיתוף פעולה עם המורים ואנשי החינוך אז היא לא דווקא תצליח בלשון המעטה. הנקודה שאתה הצפת זה האומץ על המורים להשתתף בתוך תהליך המדידה הוא גם חלק כבד מאוד על המערכת ועל התהליך עצמו. אם היו עוד שאלות אז תזכירו לי פשוט אני לא זוכרת.

תודה איריס. נעבור להתייחסות של אודרי, בבקשה.

פרופסור אודרי אדי רקח : קודם כל אני אתייחס לעודד שהדומיננטיות של הגורמים שמשפיעים או מאפיינים יותר נכון את הקבוצות השונות של בתי הספר היא שונה בהתאם בעצם לפוזיציה שנמצאים. הבתי ספר שלפחות בתוך העם הם נמצאים עדיין הם צריכים להתקדם שעדיין הם שואפים לשפר את הישגים של התלמידים שלהם, כנראה מדגישים יותר את ההיבטים של שקשורים בלמידה עצמה. זאת אומרת הם במאפיינים שהם מקדמי למידה והם קשורים בעבודה של המורים. את זה אתה תמצא פחות בבתי ספר שהם הצליחו מאוד להתקדם והם מאוד גבוהים, הם עברו כבר את התהליך הזה. ולא רק זה, עכשיו הם יכולים גם, אני אולי אוסיף רק שרוב בתי הספר האלה הם גם נוטים להיות מבוססים אז הם יכולים גם כאילו לא לשים דגש רק, זאת אומרת זה לא שהם לא יעשו את זה אבל הם לא, זה לא יהיה בסדר עדיפות העיקרי שלהם ולכן זה לא נמצא, זאת אומרת זה לא יהיה דיווח על זה כי עכשיו הם יכולים לעשות דברים אחרים. הם יגידו לימודים זה חשוב אבל גם התנדבות ופעילויות חברתיות לא פחות חשובות וזה מה שאנחנו מוצאים. הם עושים גם את זה. אבל כיוון שבתי הספר האלה הם בתי ספר גם מבוססים הם לא כל כך דואגים כי הם יודעים שלמידה תתקיים לעומת הבתי ספר היותר שכרגע הם בתהליכים של שיפור ועדיין הם לא התקדמו במידה מספיקה שנוטים להיות יותר מוחלשים מבחינת האוכלוסייה החברתית שהם משרתים שבית הספר הוא חיוני עבורם ובית הספר אסור שהוא יתיאש מהתלמידים האלה והוא צריך בעצם לפעול ולקדם והעבודה שנעשית היא עבודה קשה ומורכבת ומה שאני רוצה לציין זה שהיא לא מוכרת. כלומר וזה מתקשר למה שנשאל למה לבדוק רק הישגים בבגרות. אנחנו חושבים שלא צריך לבדוק רק הישגים בבגרות שצריך להסתכל גם על המימדים הנוספים שבית ספר עובר ואלה צריכים להיות מוערכים לא בפחות חשיבות מאשר ההישגים בבגרות. במקרה הזה שאני דיברת על הבגרות זה נבע אולי מאיזשהו צורך מתודולוגי כי רק על הבגרות יש לנו מדידה לאורך שנים ומסודרת שנה אחרי שנה אבל זה לא בהכרח אומר שזה מה שצריך למדוד.

נירית : תודה רבה לאודרי. כל הזמן עולה בצ'ט למה רק הישגים, למה רק בגרויות ובאמת קראנו למפגש הזה מדידה מגוונת וההרצאה הבאה תהיה של דוקטור ריקרדו טרש על מדידה של למידה חברתית רגשית, כל ההיבטים שהם לא הישגים. ריקרדו אתה איתנו?

דוקטור ריקרדו טרש : אני אתכם.

נירית : רגע אתה על מיוט, מישהו שם על מיוט.

דוקטור ריקרדו טרש : כן, עכשיו שומעים אותי?

נירית : כן.

דוקטור ריקרדו טרש : כן, שמתי לפני זה על מיוט, אבל מישהו עשה לי מיוט על מיוט ומיוט כפול. אז בוקר טוב ותודה שהזמנתם אותי, תודה להיות כאן. וכמו שאמרנו וכמו שהחברים שלי אמרו אז אכן לא פחות חשוב מאשר למדוד הישגים אקדמיים או למדוד גם כן את מה שקורה מבחינה חברתית רגשית אצל הילדים וגם בגלל שהמיומנויות החברתיות רגשיות כעצמן הן מטרה שאותה אנחנו רוצים לטפח ללא כל קשר להישגים האקדמיים אבל על הדרך גם

כאשר לילדים יש יכולות כאלה ברמה גבוהה ההישגים האקדמיים שלהם משתפרים. אז טיפה על למידה חברתית רגשית אני מאמין שרובכם נחשפתם לא מעט ללמידה חברתית רגשית במיוחד בעידן האחרון בתקופה האחרונה שהדבר הזה נמצא ממש בשיח, בשיח האקדמי, בשיח החינוכי והיום אנחנו יודעים, כמו שאמרתי שלמידה חברתית רגשית היא חיונית להצלחת התלמידים לבתי ספר ולא רק לבתי ספר אלא בחיים עצמם. לא מעט מחקרים נעשו בתקופה האחרונה בשנים האחרונות על ההשפעות של השתתפות בתוכניות של למידה חברתית רגשית שמעכשיו היא תופיע בתור SEL- 'סושואל אנימושיאן לרנינג' במצגת עצמה. אז מחקרים מראים שלילדים שמשתתפים בתוכניות כאלה יש עלייה בהישגים האקדמיים אבל זו לא המטרה היחידה והחשובה לנו אלא יש גם כן שיפור בהתנהגות בכתה, ניהול מתח טוב יותר ונוכחות גבוהה יותר לא רק בכתה אלא גם כן בפעילויות השכונתיות והחוף בית ספריות. וככל שגוף המחקר הולך וגדל יותר מנהלים משלבים מיומנויות האלה בכתות באמצעות תוכניות ופעילויות שונות. זה קורה בעולם, זה קורה בארץ, גם כאן בארץ יש המון תוכניות של למידה... שלאט לאט מתחילות להיכנס לתוך בתי הספר. וכמובן שאחד מהאתגרים הוא למדוד את הרמות של למידה חברתית רגשית קודם כל כדי להעריך את מצב הילדים לדעת מה המצב, איפה אנחנו נמצאים ומכאן לדעת מה אנחנו צריכים לשפר והיכן, וכדי להגדיר את השינויים שאנחנו צריכים להתניע לאחר שהבנו מה המצב אנחנו יכולים לדעת טוב יותר מה אנחנו צריכים לעשות וכיצד לתמוך בצורה מיטבית בצורכי התלמידים. אז כמובן שיש לנו צורך בנתונים ברורים ונתונים למדידה על יכולות הלמידה החברתית רגשית של התלמידים וגם פה השאלה החשובה היא מה זה יכולות חברתיות רגשיות, על זה יש גם כן כמה הגדרות בהתאם למקום שבו מסתדרים. אבל ניתן לומר שחלק מהמיומנויות האלה המרכזיות הן חשיבה וצמיחה, מודעות חברתית, מסוגלות עצמית, תחושות שייכות ויחסי מורה תלמיד. ונפרט טיפה על כל אחד מהמיומנויות האלה. אז חשיבה לצמיחה, או GROWTH MINDSET היא האמונה שאפשר לפתח את הכישרונות באינטליגנציה באמצעות עבודה קשה, במסירות. ומחקר של קרל דואק מראה כי תלמידים המדווחים על רמות גבוהות יותר של חשיבה מצליחה נוטים לתפקד טוב יותר מבחינה אקדמית. ושוב למרות שלא זו המטרה היחידה והם מצליחים להתמודד עם האתגרים טוב יותר מאשר תלמידים עם חשיבה קבועה, כזאת שנקראת פיקס מייסנדס. ואם אנחנו חושבים על המיומנויות האלה סוג השאלות ששואלים ילדים בבתי ספר כדי להבין את רמת החשיבה והצמיחה הם שאלות כמו לדוגמה: בבית הספר עד כמה אפשרי בשבילך לשנות את היכולת שלך להיות מוכשר, עד כמה אתה יכול לשנות את היכולת להתנהג טוב יותר בכיתה. עד כמה אתה אוהב את נושא הלימוד או עד כמה אתה יכול לשנות את המידה שבה אתה אוהב את נושאי הלימוד השונים. עד כמה אתה יכול לשנות בקלות את היכולת שלך להשקיע מאמצים. האם אכן זו יכולת שהיא קבועה או שיש לנו את היכולת לשנות את מידת ההשקעה האפשרית שלנו ועד כמה אנחנו יכולים לשנות את היכולת שלנו לוותר. ומחקרים מראים שלפעמים אפילו רק שאלת שאלות מהסוג הזה יכולות לעזור לנו להבין מהו מצב הילדים ואם אכן אנחנו רואים שלילדים שבבית ספר מסוים יש להם יכולות של חשיבה וצמיחה נמוכות אפשר לעשות מעשה כדי לשפר את היכולות האלה. מיומנות נוספת היא המודעות החברתית, מודעות חברתית היא היכולת לשים את עצמנו בנעליים של הזולת והיא אכן נמצאת במרכז הכישורים הריגשיים החברתיים ולא מעט מחקרים מראים כי היכולת לקחת את נקודת הפרספקטיבה של האחר נמצאת במתאם אם שאר יכולות הלמידה החברתית רגשית ושיפור במודעות החברתית בהחלט יכול להוביל להתנהגות טובה יותר ולאקלים כתתי בטוח יותר. ואיזה סוג של שאלות אנחנו יכולים לשאול כדי למדוד את המודעות החברתית של הילדים? לדוגמה אנחנו יכולים לשאול במהלך שלוש הימים האחרונים, איזה מידה הקשבת לנקודת מבט של אנשים אחרים? או באיזה מידה התעניינת בהרגשות של אחרים? באיזה תדירות החמאת להישגים של אחרים? ועד כמה הסתדרת עם תלמידים ששונים ממך? אכן אחד, חלק מהמיומנויות החברתיות הרגשות זה היכולת לקבל את האחר ולשאוף אכן להתיידד גם כן עם ילדים שונים מאתנו. דרך אגב זה לא רק עם ילדים, זה גם כן עם מבוגרים ולא מעט עבודה גם כן נעשות על המיומנויות חברתיות רגשיות לא רק של הילדים אלא של המורים עצמם בידיעה ובאמונה שמורים שמהווים דוגמה ושמתנהגים בצורה מקבלת, מכילה, מקשיבה, מווסתת הם מהווים דוגמה לילדים והרבה פעמים אנחנו לא צריכים לעשות הרבה עבודה עם הילדים ומספיק שנעשה עבודה עם המורים שהם אכן מהווים את הדוגמה וכל השאלות שאני שואל שאני מראה כרגע הם שאלות שמתקשרות ליכולות של הילדים אבל כמובן שיש גם כן שאלונים וכלים מקבילים כדי לבדוק את היכולות האלה אצל מבוגרים. יכולת נוספת היא המסוגלות העצמית שהיא האמונה שיש לנו את היכולת להשיג מטרות או תוצאות ושוב מסוגלות עצמית משחקת תפקיד חשוב בביצוע התלמידים. מחקרים מראים כי תלמידים המדווחים על רמות מסוגלות גבוהה נוטים לתפקד טוב יותר בבית הספר ולא רק בבית הספר אלא גם כן בהמשך בקריירה ובכלל בחיים. שאלות לדוגמה במסוגלות עצמית הן כמו: עד כמה אתה בטוח שתצליח להשלים את העבודות המוטלות עליך בבית הספר כאשר מוצגים בכתה רעיונות מורכבים? עד כמה אתה חושב

שאתה מבין אותם? או עד כמה אתה בטוח שאתה מסוגל ללמוד את החומר המוצג בשיעורים? עד כמה אתה מרגיש בטוח שתוכל להשלים את העבודות הכי קשות שניתנות בשיעורים? ועד כמה אתה חושב שתזכור בשנה הבאה את מה שלמדת בשנה הנוכחית? אכן אנחנו יודעים גם כן לא רק בבתי הספר ובאוניברסיטאות ששלושה או ארבעה ימים אחרי שלומדים את הדברים פשוט הם נשכחים כי לומדים לקראת המבחן והמסוגלות העצמית גם כן קשורה ליכולת לפזר...

אז שאלות על מסוגלות עצמית זה היינו בעד כמה אתה בטוח שאתה מסוגל ללמוד את החומר ודיברנו עד כמה יהיה לנו את היכולת לזכור את הדברים בשנה הבאה ופה רק הצצה קצרה על למידה. מחקרים מראים שהדרך הכי טובה לזכור לטווח ארוך את הדברים זה לפזר את הלמידה כדי להפוך אותה כמובן לכמה שיותר אישית ולוונטית לכל אחד מהילדים. תחושת שייכות היא יכולת גם כן חשובה ומרכזית בין המיומנויות החברתיות רגשיות ותחושת שייכות היא הצורך האנושי הבסיסי ובמיוחד רלוונטי בכתה תחושת השייכות שקשורה במוטיבציית התלמידים בשיעורי הנשירה והביצועים האקדמיים שלה. תחושת השייכות עשויה להשתנות לאורך שנות בית הספר והדבר הזה הוא מאוד מאוד מרכזי שנוכל למדוד ולדעת מהי רמת השייכות של הילדים. מחקרים מראים שיש ירידה דרמטית בתחושת השייכות של הילדים בין כיתות ג' לכיתות י' ולכן ישנה חשיבות לזיהוי התופעה, בטיפול בה, במיוחד דרך חטיבות הביניים, זו תקופה שמחקרים מראים שיש ירידה משמעותית בתחושת השייכות ולכן באמצעות מדידה מדויקת אנחנו יכולים לדעת בדיוק מתי אנחנו צריכים לפעול וכיצד והיכן. זאת אומרת מה הם המקומות איהם שאנחנו צריכים לא רק למדוד אלא כמובן למדוד במטרה לשפר ולשנות. שאלות לדוגמה, באיזה מידה מבינים אותך בבית הספר כאתם? עד כמה אתה מרגיש מחובר למבוגרים בית הספר שלך? באיזה מידה תלמידי בית הספר נותנים לך כבוד? עד כמה אתה חושב חשוב לאחרים בבית הספר? עד כמה אתה חושב שאחרים חושבים עליך ואתה חשוב לכם? ובסך הכל עד כמה אתה מרגיש שייך לבית הספר? המיומנות האחרונה שאני אזכיר היא היחסי מורה תלמיד שהיא אכן חשובה וקריטית, יחסים חיוביים עם מורים יכולים להגביר ביצועים אקדמיים ויכולות חברתיות רגשיות של תלמידים. שוב, המטרה היא לא רק לשפר הישגים אקדמיים אלא לשפר את איכות החיים של הילדים. מחקרים הראו כי תלמידים המדרגים טוב יותר את המערכות היחסים עם המורים נוטים להרגיש תחושת שייכות גדולה יותר, הם מעריכים יותר את נושא הלימוד. כל אחד מאיתנו זוכר איזשהו מורה שבעקבותיו אנחנו התחלנו לאהוב היסטוריה או מתמטיקה או מורה שבגללה אנחנו לא מסוגלים לפתוח את הפה כי אנחנו חושבים שאנחנו מזייפים והיכולת, יכולת השירה שלנו לא לעניין. מחקרים מראים שיש ירידה יחסית גם כן ביחסי מורה תלמיד, בין כיתות ג' ל-ט' ולכן הדבר הזה מרמז על החשיבות הגדולה שמטפח את היחסים האלה ובמיוחד בחטיבות הביניים, שזה רק אומר לנו שלא מעט עבודה אנחנו צריכים לעשות בחטיבות הביניים. הרבה עבודה אנחנו עושים עם בתי ספר יסודיים שזה חשוב וקריטי כדי להתחיל לטפח את המיומנויות האלה כמה שיותר מוקדם. אבל אם התקציב היה מצומצם אולי היה חשוב במיוחד להתמקד בחטיבות הביניים. ואני רוצה להציג בדקה אחת כלי שפותח באוניברסיטת בריטיש קולומביה, שהם סקרו יותר מחמש מאות מדדים להערכת ילדים ובחרו שאלות יחודיות מתוך המאגר הענק הזה שאותו הם סקרו במטרה לבנות כלי לדיווח עצמי של תלמידים בכתות ד' עד ז', מקבלת מידע על החיים של הילדים בבית הספר ומחוצה לו ועל התפיסות שלהם לגבי הבריאות והרווחה הנפשית שלהם. הכלי הוא מורכב ממאה שאלות והוא מודד חמישה מימדים של החיים הפסיכולוגיים והחברתיים של הילדים שהם התפתחות חברתית רגשית, חיבור חברתי, חוויות בבית ספר, בריאות גופנית ורווחה נפשית ושימוש יעיל בזמן. וגם כן בתוך כל אחד מחמשת ההשטחות בנושא על האלה יש נושאים קטנים יותר שקשורים לדוגמה בריאות, תזונה, שינה, פעילות פיזית, תמיכה בית ספרית, אני סתם מדלג קצת לתת איזשהי הצצה של תתי הסקאלות של הכלי הזה שהעיקרון הוא שבאמצעות מאה שאלות בודקים המון המון נושאים. כל נושא נמדד באמצעות בין אחד לעד ארבע שאלות לעומת שאלונים קלאסיים שאנחנו מכירים חוקרים שכל שאלון הוא עשרים או שלושים שאלות ולכן אין לנו יכולת לבדוק הרבה תחומים שונים בקרב הילדים. ואחד מהדברים היפים שאפשר לעשות באמצעות העברת כלי כזה בצורה המונית היא להכין דוחות שאנחנו יכולים לתת לבתי הספר כאשר בתוך הדוחות האלה אנחנו פה אנחנו לדוגמה משווים בין שני מחוזות שונים ואפשר לראות היכן החוזקות והיכן החולשות של כל אזור ואזור בכל אחד מהיכולות. והדבר האחרון אני רוצה להראות לכם טיפה מפות לדוגמה. אז אם אנחנו מעבירים כלי כזה בצורה מרוכזת בכלל אזורי הארץ אפשר לייצר מפות עבור כל אחד מהיכולות האלה, כמו לדוגמה הרווחה הנפשית ואפשר לבדוק מהי הרמת הרווחה הנפשית של ילדים באזורים שונים מול בתי ספר שונים כדי לייצר את זה על סקאלה מסוימת ובכך להבין כיצד והיכן צריכים לפעול כדי לשפר יכולות חברתיות ספציפיות ובכך לשפר את מצב הילדים ומצב החינוך.

נירית : תודה רבה לדוקטור ריקרדו טרש. הראית לנו גם הרצאה תאורטית על היבטים חברתיים רגשיים וגם הדגמה מעשית בשלווה שלך כשהיו לך הפרעות בשידור וכמה שאלות, ניקח שאלה אחת לפני שנצא להפסקה ואז נעבור לחלק השני שיעסוק במדידה בתקופת הקורונה בפנאל שנקיים. אז הרבה שאלו על למידה חברתית רגשית על מדדים של תחושת מסוגלות ושייכות, האם הכל נמדד בדיווח עצמי או שיש גם אפשרויות אחרות נוספות. דוקטור ריקרדו טרש : אז כמובן שישנם כלים נוספים, ישנם תצפיות, ישנם רעיונות אבל יש חיסרון מסוים בתצפיות, הרבה פעמים תצפיות הם הרבה יותר אובייקטיביות. אבל דבר ראשון מחקרים מראים שיש מתאם לא קטן בין הממצאים של תצפיות לבין הממצאים של דיווח עצמי. ב. כאשר אנחנו רוצים לבוא ברמה שהיא גלובלית ובצורה המונית התצפיות זה משהו שהוא קשה לביצוע, העלות היא גבוהה ולכן אם אנחנו מסתכלים על עלות תועלת התועלת של דיווח עצמי היא אכן גדולה פי כמה וכמה מאשר מדדים אחרים. כמובן שחשוב למדוד גם באמצעות שאלונים מתוך כמה מקורות. אפשר לשאול את הילדים, אפשר לשאול את המורים, אפשר להשתמש גם כן בשאלוני הורים ואז לבדוק מהי רמת ההתכנסות של הנתונים שאנחנו מודדים מתוך מקורות שונים. ודבר אחרון, הקלטות, זה משהו שמצוין, הקלטות לדוגמה של שיעורים כדי לפענח בצורה אוטומטית. ישנם כלים שבודקים גם כן את סוג השיח, את רמת השיח, את הדיבור הבו זמני שיש בכתה. מצד שני יש פה בעיות אתיות של הקלטה של שיעורים ולכן הם צריכים לתת על זה את הדעת. ובשלב זה שאלונים הם אכן הדבר הנגיש וההמוני והכללי שאנחנו יכולים להשתמש בו. נירית : תודה רבה. אנחנו באמת רוצים להשאיר גם זמן להפסקה. אז אנחנו נצא להפסקה עד עשר וחצי, אבל הצ'ט הזה, כן.

דוקטור ריקרדו טרש : כן, הייתה רק שאלה אחת לגבי MDI, התרגום שלו לעברית, אז רק על זה אכן עם פרופסור ענת זיידמן זייד תרגמנו ביחד את הכלי ועכשיו אנחנו נמצאים בשלבים מתקדמים של התיקוף שלו, וכבר התחלנו להעביר אותו בכמה בתי ספר כך שאכן הכלי הזה יהיה נגיש לשימוש גם בארץ לאחר שהוא עבר התאמות כמובן למורכבות של החברה הישראלית.

נירית : תודה רבה. באמת ניסינו לעשות מושב שיהיה מגוון, גם הנושא של מדידה של הישגים וידע, גם המורכבות והמדידה, כי תמיד גם בצ'ט עולה, עולות על מיני שאלות על למה למדוד את זה ולמה לא את זה ואולי שכחתם נושא אחר. זה תמיד נושא שמעורר הרבה ביקורת כשמודדים אותנו, כשמודדים אחרים. וגם את הנושא של מדידה חברתית רגשית שאני מניחה שזה גם יעלה בחלק השני של המפגש בין עשר וחצי לאחת עשרה וחצי כשנעסוק בתקופה שהיא כל כך מלחיצה ושממצאים כל כך הרבה זמן תלמידים לבד. אז אתם מוזמנים גם להישאר בזמן ההפסקה עוד לדבר ולשאול את המרצים. אנחנו ניפגש עוד עשר דקות בחלק השני.

אז יצאנו להפסקה וחזרנו. אני מקווה שכולכם איתנו ואנחנו נעבור, קשה לדעת כי הרבה מהמצלמות סגורות. מי שיכול לפתוח את המצלמה, אני מרגישה קצת כמו מורה, אבל זה יהיה יותר נעים לראות את כולם. אנחנו נעבור לחלק השני שמדבר על מדידה בעת משבר הקורונה ובחלק הזה אנחנו נשאל שאלות את החברי הפאנל שלנו. נמצאים איתנו דוקטור חגית גליקמן, מנהלת ראמ"ה, מהזווית של משרד החינוך. גברת הילה לנקרי מיוסט, ראשת אגף תכנון ומדיניות באגף בכיר אסטרטגיה ותכנון במשרד החינוך שגם הייתה חברת קבוצת העבודה. פרופסור משה ישראלשוילי מאוניברסיטת תל אביב. וגברת אביגיל סאמין, מנהלת קריית החינוך "אורט יובלי אריאל" ויו"ר משותף בארגון "מנהיגים". אני מקווה שכולם כאן. אז אני אתחיל בשאלה הראשונה, רותי, תוכלי לענות גם את השאלה ואתם מוזמנים גם לשאול שאלות בצ'ט ואחר כך נעלה אותם בסבב. אנחנו עוסקים בעצם בהשפעות באקטואליה של המשבר הקורונה, כול ההשלכות שלו על הנושא של מדידה והערכה. הרבה פעמים אומרים מה פתאום עכשיו למדוד, עם כל הלחץ של התלמידים ואני יכולה להגיד שיש לי שני ילדים באותו גיל כמעט, אחד בכיתה ו' בבית ספר החליטו שאין בכלל מבחנים ולא רוצים להלחץ אותם ובאמת קשה לי לדעת מה הוא לומד ומה לא. השנייה בכיתה ז' כל הזמן לחץ והיא בוכה מרוב זה שיש מבחנים ומדידה. אז באמת יש ככה את שני הקצוות וזה ככה ההתלבטות של בתי הספר. אז השאלה הראשונה לחברי הפאנל היא האם ישנו צורך למדוד בעת הזו? האם תוכלו לתת דוגמאות לדרכי מדידה, זאת השאלה השנייה. האם ישנו צורך למדוד בעת הזו והאם תוכלו לתת דוגמאות לדרכי מדידה שהפכו לבלתי רלוונטיות ולנושאים חדשים שעולה הצורך למדוד אותנו. אז אני מזמינה את דוקטור חגית גליקמן להתייחס ראשונה לשאלה, בבקשה. חגית את איתנו, נכון?

דוקטור חגית גליקמן : בוקר טוב.

נירית : היי, בוקר טוב.

דוקטור חגית גליקמן : צהרים טובים לכולם. אני מקווה שאתם שומעים אותי.

נירית : כן, שומעים.

דוקטור חגית גליקמן : או.קיי. אז אני קודם אתחיל בתודה על היוזמה ולמובילים ביוזמה על היוזמה הברוכה לקיים את היום העיון הזה, אז באמת תודה רבה. אה בהמשך לדברים שלך נירית אני רוצה להקדים ולומר כי דווקא בעת הזו למידתנו, חשוב למדוד ולהעריך היבטים יסודיים של החינוך, כך אפשר יהיה לבסס את תהליכי ההתאוששות ואת השינויים שהתחוללו במערכת לאחר הקורונה על בסיס נתונים איכותיים, עדכניים, רלוונטיים ולא על בסיס של תחושות בטן. חשוב גם לבסס את ההבנה שהמדינה בעת הזו עכשיו היא מדידה מעצבת שמאפשרת זיהוי צרכים וקשיים בעתיד, זאת אומרת מדידה שנעשית במבט קדימה ולא במבט אחורה מה אני צריך וחשוב שאני אעשה ולא מה עשיתי כן טוב או לא טוב. אז לכן אנחנו סבורים שדווקא בעת הזו, ולא רק אנחנו, אני שומעת את זה בכל מקומות בכל העולם שדווקא בעת הזו ראוי למדוד וראוי להדגיש שהמדידה היא מטרותה היא מעצבת, מטרתה במבט קדימה ולא במבט אחורה. אז איך שאנחנו רואים את זה אנחנו חושבים שהמדידה צריכה להתבצע בשתי רמות: אני אתחיל עם הרמה הבית ספרית, הערכה כלי מדידה פנימית בית ספרית בין רמת הילד הבודד או הכתה. כלומר משהו שהוא בין הבית ספר היסודי של ילדי נירית וחיבת הביניים. אנחנו חושבים שבית הספר כן צריך למדוד בין אם זה על מנת לזהות פערים לימודיים חברתיים ורגשיים ולבנות בהתאם תוכניות לימודים פרטניות שמותאמות למאפיינים היחודיים ולצרכים של התלמידים של הכתה ושל בית הספר. אנחנו כן חושבים שראוי לבצע מדידה פנימית כמובן מותאמת למצב הנוכחי. יש לנו ברמה סדרה של המלצות כיצד להתאים את כלי הערכה ואת המדידה למצב של הילדים, לבחון היטב האם הכלי ההערכה הזה אכן מתאים עכשיו כן או לא וכיצד להעביר אותו. אנחנו מעמידים, רמה מעמידה לרשות בתי הספר מגוון של כלי הערכה פנימיים שמלווים במכוונים מפורטים ומאפשרים להעריך את תשובות התלמידים ולנטר את תהליך הלימודי ולמבדקים, מעצבים, מבחנים, יחידות מבחן, משימות, כולל ההמלצות איך להשתמש באותם כלים ממש עכשיו בעת הקורונה. כמובן שגם העמדנו כלי ניפוי לחזרה לתחילת שנה על מנת למפות את הפערים של הידע והמיומנויות בתחומי היסוד, זו ברמה הבית ספרית. אני חושבת שכמובן גם ברמה הבית ספרית ראוי להדגיש שמדידה של היבטים של... אבל כרגע זה יהיה יותר קשה. אנחנו חושבים גם כן שבעת הזו ראוי שתהיה מדידה ארצית מדגמית בהיבטים יסודיים של החינוך וצריך גילוי פערים לימודיים, חברתיים ורגשיים כמו שאמרתי קודם והמדידה הזאת תאפשר למובילי מערכת החינוך לבנות תוכניות עבודה רב שנתיות מבוססות נתונים. אני מדברת על מדידה ארצית מדגמית של היבטים אקלימיים, רגשיים ופדגוגיים, כמובן בזיקה ללימודים עם מתכונת ההוראה והלמידה הנוכחית, למידה מרחוק, למידה משולבת, קרוב ורחוק ולמידה מקרוב. מבחינה של היבטים אקלימיים אנחנו חושבים שצריך לשים דגש על יחסים בין מורים לתלמידים. דרך אגב הם לא כל כך משתנים אולי שהשאלות קצת משתנות אבל היחסים צריכים להיות דומים. כלומר מורה, ילד צריך לדעת להרגיש שיש הוא יכול לפנות למורים והוא צריך להרגיש שמורים איכפת להם ממנו הן ברמה של הבית ספרית והן ברמה הרגשית מחוץ לבית הספר. אנחנו מדברים על יחסים בין תלמידים לבין עצמם. עכשיו למשל בזמן הקורונה בלמידה מרחוק או למידה משולבת עם רחוק קצת פחות רלוונטי השאלה שהייתה בעבר לרוב התלמידים יש עם מי להיות בהפסקות. מצד שני, אנחנו נוסיף, צריך להוסיף למשל מדד, הגד כמו פעמים רבות אני מרגיש בודד, לא רלוונטי. כמובן שגם יחסים בין הורים למורים עכשיו נעשים יותר ויותר מורכבים. אנחנו צריכים להתאים את המדידה בנושא של תחושת המוגנות והאלימות לתחום של אלימות דיגיטלית, למשל ברשתות חברתיות, פחות רלוונטי בימים אלה בחודש השאלה ההיגד בחודש האחרון משהו מהתלמידים דחף אותי ויותר רלוונטי בחודש האחרון ספגתי עלבונות והשפלות, עברתי ביוש, עשו לי שיימינג ברשתות חברתיות. כן צריך להתאים את המדידה שנשמעת התנהגות נאותה בכתה גם למרחוק, דרך הזום וגם למקרוב. של ילדים. מבחינה פדגוגית אני חושבת שאנחנו, זה תמיד נכון ויותר נכון ואפילו דגש חזק יותר עכשיו להתמקד בתחושת המסוגלות של התלמיד בלימודים במתן, ביכולת עד כמה הוא מרגיש מסוגל ומרגיש שאולי יש הידרדרות ביכולת, בתחושת המסוגלות של הילדים כתוצאה מהלמידה מרחוק או ההיעדרות מבית הספר. ומתי אנחנו חושבים שצריך גם כאן להמשיך ולבדוק את הנושא של מתן מענה לקשיים לימודיים וחברתיים מצד המורים. בפדגוגיה שמקדמת למידה עצמאית, באסטרטגיות למידה, אחריות ועצמאות. למשל אני יודע לתכנן את סדר היום כך שאוכל לסיים את המשימות שלי בזמן, למשל. אנחנו חושבים שגם כן צריך להתמקד בנושא הפדגוגי, גם בנושא של אוריינות תקשוב ומידע. למשל אני יכול למצוא מידע איכותי ואמין. באינטרנט לצורך לימודים, אני יודע להשתמש היטב בתוכנות שאני צריך לביצוע משימות לימודיות. נושא המדידה הארצית מדגמית ובית ספרית של היבטים אקלימיים מהסוג שתיארתי כאן היא מאוד מאוד חשובה. עוד דבר קטן, גדול, אנחנו חושבים שאם המצב הבריאותי יאפשר שיש גם לקיים מדידה ארצית מדגמית של ידע ומיומנויות בתחומי היסוד, שפה ומתמטיקה, זאת תוך התאמה לתוכנית הלימודים המצומצמת של תשפ"א. המטרה היא המדינה הזאת נועדה לתת תמונת מצב תקפה ועדכנית לזיהוי פערים לימודיים, פערים בתוכנית הלימודים לבין הלמידה בפועל, פערים בין קבוצות ואוכלוסייה, זיהוי מוקדי חוזק וחולשה. כל

זאת לצורך...משאבים ולבניית תוכניות עבודה ממוקדות יותר. בשלב זה אני רוצה שוב לחזור על התפיסה שמאוד מתחדדת בעת הזאת בעצם משבר הקורונה, מדידה ב... מדובר במדידה במבט קדימה מה צריך לעשות ולא במבט אחורה, מה עשינו או לא עשינו טוב. כמובן שהיבטים לוגיסטיים של העברת המבחנים מול המצב הבריאותי של אותה תקופה. אני אסיים בעוד תחום שאנחנו חושבים שראוי בעת הזו להתחיל ולהמשיך בשנים הבאות זה ללוות במדידה והערכה שוטפת את תהליכי ההוראה והלמידה בתשפ"א אנחנו כבר התחלנו לעשות את זה על מנת לתת תמונת מצב מהירות וזריזות למערכת החינוך על מנת שתשנה ותשפר את ותדייק את העשייה כבר בתשפ"א. בהמשך אנחנו חושבים שראוי ללוות במדידה והערכה את השינויים והתמורות שיחולו במערכת החינוך בעקבות הקורונה, נקרא לזה, מערכת החינוך לא תחזור להיות כפי שהיא הייתה, גם את זה צריך גם כן לתת על זה משמעות, תודה. נירית : אנחנו נעבור להילה לנקרי ניזו מאגף תכנון ואסטרטגיה במשרד החינוך. גם אותה השאלה, האם ישנו צורך למדוד בעת הזו ולתת דוגמאות לדרכי מדידה שהפכו לבלתי רלוונטיות ולנושאים חדשים שעלה הצורך למדוד אותם. בבקשה.

הילה לנקרי מיוסט : אז שלום לכולם. אני אבצע בעצם איזה סוג של השלמה מזווית אחרת להצגה של באמת של חגית של דוקטור גליקמן שבאמת מתייחסת יותר להיבט המערכתי. אז אני אגיד קודם כל שבראייה כוללת שבאמת התקופה הזאת היא תקופה שיש בה, היא רצופת אי וודאות, מבחינתנו שינויים באמת אג'ילים בחשיבות מאוד גדולה לזיהוי של צרכים חדשים ולכן מבחינתנו יש חשיבות מאוד גדולה למדידה. אבל המדידה באמת מחויבת להיות מאוד מדויקת ומותאמת צרכים באופן שבאמת יאפשר לנו סוג של קבלת החלטות מושכלת בכל הרבדים של המערכת ואני במידה רבה גם אתייחס בעצם מבחינתנו לתפיסה המערכתית כאן יותר של המדינה. בגלל מה שאמרתי היו אזורים שלמים שבעצם הועצמו מבחינתנו בעולם המדידה או נוצרו אזורים חדשים של מדידה שלא היו בעבר ולעומת היבטים אחרים של מדידה שבאמת נחלשו או נעשו בעצם פחות רלוונטים. אז קודם כל ברמת המערכת אז אחד הדברים הקריטיים בעינינו זה היה באמת להיות מאוד קשובים קודם כל לשטח, להבין מה קורה בשטח, מה תמונת המצב ומה הצרכים ובאופן שמאפשר לנו בגלל שהיינו ברצף מאוד מאוד גבוה של יצירת מדיניות בקצבים אג'ילים מהירים ויצירה הנחיות ומענים, אז רצינו להבין מה הצרכים של השטח ולכן החל כבר מחודש מאי ביצענו כבר שלושה סבבים של תהליכי הפקת לקחים שכללו גם הפעלה של זירה פתוחה וגם קבוצות מיקוד מאוד מאוד נרחבות של מנהלים, מורים, מנהלי אגפי חינוך, של מפקחים, של מחוזות, שמבחינתנו היו סוג של אלמנטים מאוד קריטיים לתת כל השטח ומתוכו לזהות את הצרכים שדיברנו עליהם. נושא אחר שעבורנו למעשה היה חדש, הוא לא היה בעבר, והוא זה שאיפשר לנו איך אנחנו יכולים להבין לנהל את המערכת ולאפשר את הקיום שלה בצורה מערכתית היה נושא התחלואה. ברמה הבסיסית היינו צריכים להבין בעצם איך אנחנו יכולים להחליט על פתיחה וסגירה של בתי הספר. יש בעיה, כי בגלל שאנחנו עובדים לפי התו הסגול ואנחנו מאוד מאוד סגורים. נירית : הילה, את צריכה לפתוח, אנחנו עושים מיוט או כשיש הפרעה ואז את צריכה לפתוח מחדש. את על מיוט. הילה, את על מיוט לא שומעים אותך.

הילה לנקרי מיוסט : כן, כן, לא שמת לב. אז אני אומרת שהדבר השני שהיה מאוד משמעותי היה הנושא של איך אנחנו יכולים בכלל לאפשר ברמה הבסיסית ביותר את תפקוד המערכת, קודם כל שבתו הספר יפתחו ונדע איזה בתי ספר אנחנו פותחים, איך אנחנו סוגרים, באיזה נהלים אנחנו עושים את זה ולכן היינו צריכים בעצם לפתח מערך שליטה בנושא התחלואה של נתונים של בעצם של מורים ותלמידים חולים ומבודדים ברמת המוסד החינוכי וגם ברמה הרשותית בגלל בעצם התאמה לאופן המדידה הממשלתי הקיים. באמת בתוך זה הקמנו משל"ט, לקח זמן אגב עד שהדבר הזה קרה, זה לא כל כך היה פשוט. אבל הוקם בעצם משל"ט מאוד נרחב שכולל גם מוקד טלפוני לשירותי מרכז החינוך, גם מרכז ידע וגם חמ"ל ארצי שפועל בעצם מול כל גורמי הממשלה וגורמי הבריאות מתוך מטרה להיות כל הזמן מסונכרנים במצב של און ליין לאיזה בתי ספר סוגרים, איזה פותחים ומה המצב בעצם הביניים שיש בהם. סוגיה אחרת שהייתה מאוד קריטית היה באמת כל נושא התקשוב וניטור המצב של אמצעי התקשוב שקיימים בתוך בתי הספר מה שאמור בכלל להגיד באיזה סיטואציה אני יכולה לאפשר תנאי למידה בסיסיים. אנחנו מדברים גם על הברזלים עצמם על המחשבים וגם על תשתיות האינטרנט הנדרשות. גם בזה זה היה תהליך מאוד מדורג שלקח זמן כדי לדייק אותו כי יש פה באמת אמצעים שונים שניתנים גם על ידי רשויות מקומיות וגם על ידי בעצם המשרד ומתוך זה בסוף באמת יצאה החלטה מאוד משמעותית של השר המנכ"ל הנוכחי של אספקה של מאה חמישים אלף מחשבים על מנת לצמצם את הפערים. עכשיו, מה שאמרתי עד כה הוא בעצם נתן מענה לשני היבטים, גם בכלל לאישור ניהול המערכת שזה גם בהקשר של מה שדיברתי על הקולות של השטח והצרכים שלהם וגם בהקשר של היבטים שקשורים לצמצום פערים קודם כל ברמה הבסיסית ביותר שמאפשרת את קיום הלמידה. ברמה הבית ספרית גם שם אנחנו

נכנסנו להיבטים נוספים שלא היו בעבר כל כך דרמטיים. הדבר הבסיסי ביותר זה קודם כל נוכחות תלמידים. בגלל הפגיעה ברצף הלמידה והעובדה שיש פה חששות בהקשר של הורים והחלטת הורים אם הם שולחים את הילדים או לא שולחים את הילדים לבית הספר ותלות במצב הסוציו אקונומי ורמת המודעות של הורים נוכחות תלמידים הפכה להיות למשהו לא טריוויאלי ולכן אנחנו גם נכנסנו למהלך שהמשרד התחיל לבדוק בצורה הרבה יותר מדויקת אל מול בתי הספר את עוצמת נוכחות התלמידים. למה זה חשוב? כדי להבין עד כמה אנחנו נמצאים בפער, שוב, של הרחבת פערים ושל הגדלת הנשירה שיכולה להיות בתוך בתי הספר שהיא מאוד קריטית עבורנו כדי לזהות תופעות עתידיות וגם לראות איך אנחנו מצליחים להתמודד עם זה כבר עכשיו, שזה מאוד קשור לתפיסה שבאמת גם חגית דיברה עליה על איך אנחנו מתייחסים למדידה ככזו שמזהה פערים להמשך ביכולת ההתמודדות שלנו. נושא אחר, הוא באמת הנושא של הקשיים הרגשיים והחברתיים שקיימים ברמת התלמידים, בעצם נושא שהתעצם בצורה מאוד מאוד דרמטית עקב הקורונה וההבנה שלו הלכה וגדלה עם העלייה גם בתלונות שהיו לנו גם בשפחים ברחבי הארץ וגם במוקד 105 ולמעשה אגף שפי בהקשר הזה הלך והגביר את הניטור שלו וגם לזהות את התופעות שלמולם אנחנו צריכים להתמודד ולהבין מה סוגי המענים שאנחנו צריכים לעשות. הניטור המדויק יותר ברמת תלמיד הוא משהו שעדיין אנחנו לא נמצאים שם. אנחנו יותר בעולם שמנסה לזהות את התופעות עצמן תוך מתן יכולת של מענים. ולבסוף הדבר הבא שהוא קריטי ועליו בעצם הרחיבה עליו את הדיבור הוא באמת נושא המיומנויות. אנחנו מבינים לחלוטין עד כמה הנושא של הלומד העצמאי והנושא של פיתוח מיומנויות חברתיות ורגשיות לאור הפגיעה שקיימת עכשיו הפוכים להיות למשהו מאוד דרמטי. ישנה שאלה מאוד מהותית שאומרת איך אנחנו יכולים בכלל למדוד את זה. אז באמת ייתכן וחלקכם כבר מכירים כי אנחנו כבר הצגנו את זה בשנתיים האחרונות המשרד עומל קשות על הנושא של הגדרת דמות הבוגר כחלק בעצם מידע מיומנויות וערכים ונעשה תהליך מאוד יפה בהובלת חגית גליקמן יחד עם מיכל טביביאן, דוקטור מיכל טביביאן על איך בעצם אנחנו יכולים לדייק מאוד את עולם הערכה למול דמות הבוגר המתעצבת ובתוך הדבר הזה הסוגיה הזאת של איך בכלל ניתן לבחון ולמדוד מיומנויות הוא באמת אתגר שהוא כלל עולמי. כן אני יכולה לבוא ולומר שאנחנו מאוד מתקדמים בסוגיה הזאת וכבר באמת בתמונת המצב החדשה אנחנו נמצאים בסיטואציה שבה אנחנו יכולים כנראה ללכת לכיוון של מדידת אוריינות מילולית מתמטית ומדעית כהמשך לדברים שכן קרו בעבר והיום אנחנו באמת עוסקים באיך נוכל למדוד את הנושא של האוריינות הדיגיטלית. למול כל מה שאמרתי יש היבטים שאתם מכירים את ההחלטות שלהם שבאמת נגעו לצמצום או לדחייה של מדידה ארצית נוכח הפגיעה למעשה ברצף הלמידה והרחבת הפערים שאנחנו מזהים בעצם בין אוכלוסיות שונות ובתוך זה באמת הייתה החלטה שאמרה גם ברמה העולמית של דחיית הפיז"ה, מחקר הפיז"ה והטימס וגם הנושא של בעצם דחיית תמונת המצב בשמה החדש מהשנה הנוכחית ובתוך זה גם נעשתה מבחינתנו כעין התאמה שאני יודעת שזה סוגיה יותר מורכבת לדיון של נושא הבגרויות. אז בגדול אנחנו נמצאים באמת במקום שבו התקופה מבחינתנו באמת מזמנת אתגרים מאוד מאוד מורכבים שאנחנו במידה מסוימת נדרשים לאחוז במקל משני צידיו. מצד אחד יש לנו אי וודאות וצורך להבין תופעות, מגמות ואתגרים עתידיים ולכן מבחינתנו אנחנו רוצים למדוד ולהעריך יותר ואנחנו חייבים את זה ככלי בסיסי כמערכת איך לדעת להתמודד עם זה. ומהצד השני דווקא בגלל המאפיינים של התקופה יש חשיבות אדירה למקום של שחרור כדי שבתי הספר יוכלו מבחינתם לתת את המענים ואת הצרכים המדויקים שלהם. תודה. נירית : תודה רבה. אז עכשיו אנחנו רוצים לעשות באמת תמונת מבט רחבה על הדיון על ה...אז שמענו את הזווית של המדיניות של אנשי המטה במשרד החינוך. אנחנו נשמע זווית של המחקר ולבסוף זווית של השטח של מנהלת. אז פרופסור משה ישראלשילי מאוניברסיטת תל אביב, בבקשה.

פרופסור משה ישראלשילי: טוב, בוקר טוב לכולם ותודה רבה שהזמנתם אותי. נאמרו הרבה דברים חכמים עד עכשיו והיכולת שלי לתרום היא די מוגבלת כי באמת רוב הדברים נאמרו אבל אני רוצה קודם כל לבוא ולפתוח את הדברים בקונטקסט הרבה יותר רחב שלה, מעבר לשאלה של הקורונה, מה בעצם מגמות שמתרחשות בעולם בנושא של חינוך ובמיוחד בנושא של תפקיד בית הספר. אנחנו צריכים לזכור כמה נקודות שצריך לשים לב אליהם. נקודה הראשונה שכמות הידע שהעולם מייצר היא כל כך גדולה שבית הספר ממילא לא מסוגל להדביק או להביא תלמידים לרמת תפקוד נדרשת לצורך... כמו שהיה בעבר, זאת אומרת יש פה איזשהו צורך לבוא ולהגדיר מה סוג הידע ותכני הידע שבית הספר צריך לדבוק בהם לצורך דמות הבוגר והדברים כבר נאמרו. דבר שני שאנחנו צריכים לזכור זה שאנחנו חיים בעולם שגם המציאות החברתית של הילדים, מציאות חברתית משפחתית משתנה וזה אומר שהילדים שמגיעים לבתי הספר בשנים האחרונות, בחמש עשרה-עשרים שנים אחרונות בכל העולם הם... מבחינת התמיכה החברתית, המשפחה, המציאות החברתית, המציאות המשפחתית שבה הם חיים וזה אומר הרבה מאוד לגבי הדינמיקה של יחסים שמתרחשים בתוך הכיתות בין המורה לבין בית הספר. נקודה נוספת שצריך לזכור אותה זה כל

תהליכי הגלובליזציה שהעלו נושאים מאוד מאוד חשובים שצריך לקחת אותם על הפרק, למשל הנושא של שפות קיבל עוצמה הרבה יותר חשובה מאשר הוא היה בעבר, תמיד שפות היו חשובות. מתמטיקה, אנגלית, לשון, זה הכל שפות, גמרא, זה שפות. אבל בעולם הגלובלי הנושא של שימוש בשפות, מיומנויות שפתיות וכן הלאה זה דברים שהם מעבר לשאלה של תחום או ידע, אלא באמת שאלות שקשורות באמת ליכולת של האדם בסוף בסופו של דבר להיות אדם עצמאי, בוגר תורם בחברה. תרומה נוספת שקשורה לתהליכי הגלובליזציה זה הנושא של יכולת הסתגלות. אנשים היום במציאות גלובלית צריכים להיות הרבה יותר מיומנים, הרבה יותר מסוגלים להסתגל למצבים משתנים ועם כך בעצם הקורונה זה מקרה אחד פרטי של מציאות משתנה שצריך להסתכל אליה, לא רק המורים, לא רק בתי הספר, לא רק המבוגרים, גם הילדים, גם התלמידים. אז בואו נלך צעד אחד נוסף קדימה, האם אנחנו מודדים היום את יכולת ההסתגלות של תלמידים למציאות משתנה, בבית הספר, מחוץ לבית הספר? האם אנחנו יכולים לבוא ולהגיד שתלמידים שיוצאים היום ממערכת החינוך הם בעלי יכולת הסתגלות טובה יותר מאשר הייתה להם כאשר הם נכנסו למערכת החינוך? ואני לא בטוח שהדברים האלה הם זוכים לתשובה חיובית. על רקע מה שאמרתי אחד הדברים שקורה בעולם ובלי קשר לקורונה אבל במיוחד בהקשר של הקורונה. אחד הנושאים שמתפתחים בעולם זה כל הנושא של בריאות הנפש של התלמידים. יש יותר ויותר התייחסות לבית הספר כמסגרת שמופקדת, על בריאות הנפש של תלמידים. אני אקח אתכם לדוגמה הקיצונית, ילדים או אוכלוסיות שנקראים בסיכון שזה מילה מאוד מאוד רחבה אבל יש ילדים שמגיעים לבית הספר כדי לנוח מהמציאות שבה הם נתקלים בבית, בחברה בקהילה. ועם כך בעצם לא מעניין אותי כמות הידע שהוא רכש מבחינה קוגניטיבית, איזה כמה מידה הוא שולט בכל מיני תכנים של ידע. מעניין אותי היכולת שלו להירגע נפשית ולהחליט שלמרות כל המהמורות שיש לו בחיים הוא עדיין רוצה להיות אדם נורמטיבי, לתפקד ולהשתלב. במציאות של הקורונה השאלה הזאת כמובן היא מאוד מאוד חשובה, הילדים נתקלים בכל מיני מציאויות, הם באים לבית הספר לפעמים לא בשביל לרכוש את הידע שהיינו רוצים להעניק להם, גם בשביל לרכוש את הידע, אבל אולי קודם כל גם בשביל לנוח. אולי באיזשהו מקום לנהל את הקומוניקציה החברתית שהם... שלהם. אז מה זה אומר לגבי הנושא של מדידה? אני רוצה לטעון טענה יותר גורפת שהיא כבר מעבר באמת לשאלה של הקורונה, אני חושב שבתי הספר בעולם בכלל, בישראל בפרט, יש יותר מדי נדידה ולא תמיד הנדידה של הדברים הנכונים. אבל מה שחשוב לזכור שהמטרה של מדידה, מדידת הישגים וכן הלאה היא לא לצורך הערכת בית הספר, היא לא לצורך הצלחתנו כאנשים שהצליחו להעביר סוג של ידע מתמטי או אחר לתלמידים. המטרה העיקרית של מדידה היא לצורך התלמיד עצמו. שהתלמיד ידע באיזה מידה הוא מתקדם או לא מתקדם, שהתלמיד יבין באיזה מידה הוא היום יכול להשתפר בנושא כזה או אחר. אם אני לא מסוגל לקחת את התוצאות של המדינה ולגלגל אותם, במירכאות, לפיתוח של התלמיד ולתת לו את היכולת להבין מה קורה אז מה מטרת המדידה? וכמובן שממוצעים בית ספריים אין להם שום משמעות בהקשר הזה וכמובן שצריכים לעבור למדידה ברמת הפרט וזה נכון גם לגבי צדדים קוגניטיביים למידתיים לשים וגם לגבי נושא של בריאות הנפש, סליחה, התהליכים החברתיים. אפשר פה לדבר הרבה בדברים האלה אבל אני אהיה קצת יותר ממוקד בהקשר של השאלה שנשאלתי בעת הזו, אז בעת הזו אני חושב שמה שריקרו הזכיר וזה נושא מאוד מאוד חשוב, הנושא של תחושת מחויבות לבית הספר או שייכות לבית הספר, זה נושא הכי חשוב שעומד להיות על הפרק. באיזה מידה לילדים מהמציאות הזאת חשוב להגיע לבית הספר, בית הספר חשוב עבורם, משמעותי עבורם. לי לא איכפת באופן עקרוני לא היה איכפת לי שתלמיד לא ילמד בבית הספר הרבה ידע, מה שיותר חשוב לי שהוא ירגיש שבית הספר מדבר אליו, קשור אליו, כי מה שמעניין אותי זה מה יקרה איתו בהמשך הדרך. הוא יסיים את בית הספר את מערכת החינוך כיתה י"ב, מה הוא יעשה אז? אנחנו יודעים שהוא לא יכול לעזור, לעצור אז את התהליך החינוכי שלו ולכן אותם תלמידים וזה נאמר על ידי הילה, אותם תלמידים שלא מופיעים לבית הספר אולי זה באמת קשור לתחושת השייכות, המחויבות לבית הספר, זה מעניין אותי מאוד ואולי זה נובע למרות תחושת המחויבות ושוב אני גולש למדידה ברמת הפרט אז הנושא הכללי של תחושת מחויבות ואיכפתיות לבית הספר זה נושא שאני חושב שבתקופה הזאת הרבה יותר חשוב מאשר מדידה של ידע והבנה.

נירית : אז אנחנו נעבור ככה לגברת אביגיל סאמין, מנהלת קרית החינוך אורט יובלי אריאל כדי גם לעשות את ההתייחסות לשטח. בבקשה.

אביגיל סאמין : אז תודה רבה לך. אני כאן גם כמנהלת קריית החינוך העל יסודית באריאל, קריית חינוך ז' עד י"ד וגם כיושבת ראש משותפת של ארגון מנהיגים ארגון מנהלי בתי הספר. אז אני בכנס הזה נציגת השטח לא באתי לספר על מחקרים או לתת סקירת ספרות או לזכור מה קורה בעולם בתחומים עליהם אנחנו מדברים. שמענו כאן מהשעה תשע דברים מאוד חשובים ומעניינים. אני באתי לספר על מה קורה בשטח בעולם המציאותי של בתי הספר במדינת ישראל. אז רק מהמשפט הזה אפשר להבין שאין כזה דבר, לכל בית ספר יש סיפור משלו, מורה רשת משלו, מאפיינים יחודיים

לו ולתקופה הארגונית בה הוא נמצא. אז אני אפתח בשני עקרונות, אחר כך אני אתן כמה דוגמאות ואני אסיים בעקרון שלדעתי הוא חשוב לחיים בכלל, בטח בתקופת הקורונה. אז קודם כל בית ספר הוא השתקפות של הקהילה בה הוא נמצא ובתי הספר במדינת ישראל משקפים את החברה הישראלית על גווניה השונים, הנורמות החברתיות שלה, התפיסות הכלכליות וכולי. כמו שאנחנו אומרים כמה עם הפנים לפנינו כן לב האדם לאדם, כן המערכת היחסים הזאת ניתנת להבנה בהשפעה הדדית שקיימת בה. כן, בית ספר יכול להשפיע על הקהילה וכמובן קהילה משפיעה על אופיו של בית הספר. לכן בתי הספר שונים זה מזה וטוב שכך וחשוב שכך וצריך לטפח את יחודיותו של בית הספר בתוך הקהילה בדיוק כמו שמחנכים המטפחים חוזקות של תלמיד או מורה או אדם וזה העקרון הראשון שחשוב לדעת ואני רוצה להתייחס אליו לצד הרצון המובנת של המערכת ושל משרד החינוך כרגולטור לייצר סטנדרטיזציה העתק הדבק בכל תחום. חייבת להיות הבנה שדווקא כדי לצמוח ולהתפתח צריך לייצר שינוי מיטיב במערכת החינוך. חייבים לשחרר לתת אמון לצמצם את האחידות למינימום ולאפשר לבתי הספר לפתח את עצמם יחסית לעצמם. שתיים, אם לדבר על מדידה אז חשוב להגדיר טוב טוב למה מתכוונים כי מדידה היא לא רק מבחן לתלמיד, למורה או לבית ספר. מדידה היא דרך חיים והתנהלות שוטפת ותהליכית בה כל גוף מעריך את הביצועים שלו, ביצועים של כל חלק ממנו במטרה ללמוד על התהליכים הקיימים בו ולמשב את עצמו בתהליכי בקרת איכות. גם תהליך הצמחת תלמיד נמדדת יחסית לעצמו ויחסית לרמת שכבה בתהליך, מעקב מתמיד, הצבת יעדים אישיים, לימודיים, רגשיים, חברתיים ותכנון המשימות הבהיות. כמו שאנחנו קוראים לזה במושג מעולם החינוך המיוחד, טאלה לכל תלמיד. וכמנהלים גם סוג של טאלה לכל מורה כדי לראות גם אותם צומחים ומתפתחים ומסופקים. בבתי ספר ובמערכת החינוך קיימות מדידות רבות על ידי המערכת, רובן מעודדות ביצועים, תוצאות, פחות נותנות דגש תהליכי. צריך לשים לזה לב. וכמובן כפי שנאמר פה לפני חשיבות המדידה ברמת הפרט ולא למשל כמו המיצ"ב אבל זה כתבנו מספיק ותוכלו לראות באתר שלנו באתר מנהיגים. אז אלה היו שני עקרונות ואני רוצה לדבר על הקורונה. הקורונה שיקפה את המציאות הקיימת בעוצמה. משהו טוב הקורונה קידמה בבת אחת תהליכים שהיו מדשדשים שנים רבות, למשל למידה מתוקשבת. כמה שנים ניסינו להסביר למה זה חשוב ופתאום באה הקורונה והסבירה את זה כי טוב וזימנה שמוש במחשב גם כהכשרה בסיסית לחיים אבל הקורונה בהקשר הזה שיקפה גם את המצב הלא טוב של בתי הספר מבחינת תקשוב, פריסת וויי פיי וכולי וגם שיקפה את הפערים הענקיים הקיימים בחברה הישראלית בין ילד שיש לו את מכשיר הקצה, וויי פיי פינה שקטה, הורים תומכים, בית ספר שמסוגל להנחות אותו לבין אחרים או גילאים צעירים שבהם כל הלמידה הזו לא קיימת כלל אלא רק ריק גדול ונתק מעולם החינוך. ולא ארחיב את ה- אני לא ארחיב את הקושי הגודל של הלמידה המתמשכת מרחוק בכל גיל, כמו שהוזכר כאן לפני. אז אני רוצה ודרך אגב על זה דיברנו וכתבנו ופעלנו הרבה כדי להחזיר את התלמידים לבית הספר. אז ברור שכל נושא הלמידה השתנה מהקצה אל הקצה וברור שהמדידה משתנה, גם המדינה, וברור שגם ערכים הנמדדים חייבים להשתנות ואני אתן כמה דוגמאות כשהאחרונה היא החשובה בעיניי ביותר. אם לדבר על מדידת נוכחות תלמידים, באיזה תדירות היא מתבצעת? כדי שלא לאבד תלמידים. פתאום צריך לצמצם מרחקים. לבדוק נוכחות כל יום ממש ברמת מחנך, רכז, לקיים בקרות כל יום, לא לאבד אף אחד, לאתר נפקדים מהר, אין זמן, לתת מענה מהיר. ובעניין הזה דרך אגב אם מדברים על נוכחות תלמידים אני מתייחסת גם למה שנאמר לפני אם לשקף את השטח ולדבר על תוצר שלילי של הרצון האין-סופי למדידה. אנחנו המנהלים מרגישים לפעמים שהמערכת מעודדת את עצמה לדעת. האם אתם יודעים שמאז תחילת השנה אני כמנהלת נדרשת למלא כל יום דו"ח נוכחות לכל תלמידי החינוך המיוחד שלי ודו"ח נוכחות על כל תלמידי שחר שלי כל יום, אז אין כאן כל כך שחרור. יש רק הכבדה רבה. אם לדבר על מבחנים, הרי ברור שהמבחן המסורתי כבר לא יכול להתקיים, בטח לא במצב שהמורה רואה הכל כאילו שראה הכל, כן, כאילו כשלא מעתיקים במצב רגיל, אז ניחא. אז יש מורים או בתי ספר שפיתחו שיטות שב"כ למנוע העתקות. אבל אם מנסים למנוע אפשרות להעתקה ברור שזה לא יצליח. בדבר הזה דווקא יש יתרון לעשות איזשהו סוג של הצהרת יושר אבל לא נורא, לכן הומצאו שיטות לזמן מוקצב, לשינוי סדר השאלות בין תלמיד לתלמיד, הכל חשוב, אבל כמובן שהשינוי המהותי צריך להיות הוא החלטה, מה אנחנו רוצים למדוד. אולי דווקא טוב שיעתיקו? למה להמציא את הגלגל? שיעתיקו, שיחדשו, שמיזגו תכנים, שייסקו מעצמם כי זה מה שנדרש בחיים לייצר תוכן בעצמך. ואם נדבר על חינוך אז אמרתי לכם דווקא הנושא של טוהר בחינות יכול להיות טוב אבל תמיד עדיף לגוון את המדידה, להוציא טוב מהמצב הזה שאנחנו נמצאים בו. אבל אז מה יגידו לי המורים ובצדק? אבל אביגיל מה זה שווה בסוף אם המיומנויות בבגרות מכוונות לדרך מסוימת מאוד? לכישורים מסוימים מאוד? זה העניין, שחייבים לשנות את הגדרת ההצלחה, את הגדרת המשימה, וממילא המורים וכל המערכת תתכוון בהתאמה. המורים רוצים להצליח את התלמידים, גם המורים שנעדרו את הכישורים ואת הידע הנדרש להוראה מהסוג החדש למדו המון בזמן קצר. כל החופש הם למדו כדי להכשיר את עצמם ואנשי

השטח יכולים ומסוגלים להוביל תהליכי למידה ועריכה אחרים משל עצמם ומה שהם יצטרכו ללמוד צריך לדעת הם ילמדו בהכשרה מתאימה ואם רק ידעו שזה הדבר שהוא חלק מתוך בניית הבוגר הרצוי, כמו שמדובר, צריך לתת אמון במורים ולסייע להם ברכישת הידע הנדרש ולהראות להם כמה אנחנו מעריכים את התהליכים המשמעותיים שהם מובילים. בעניין זה למשל צמצום בחינות הבגרות החיצוניות, בקיום מערכה בית ספרית. זה עניין שיושב בבסיסו אמון ואני אדבר על זה בהמשך. מדידת אח"מ למשל, ברור שבדיקות האקלים חייבות להיות מותאמות למצב, אי אפשר לבחון אקלים באותו אופן או אותם שאלונים, זה ברור. אם רוצים לבדוק מצב חוסן של תלמידים צריך להעביר שאלונים מתאימים, למשל השאלונים שהועברו ביישובי קו העימות. הרי אפילו אבחון לא עושים לילד שנמצא במצב הלא אופטימלי שלו. האח"מ והמיצ"ב הרגילים לא בודקים מצב רווחה נפשית וחוסן בחירום, הם לא רלוונטים כעת באופיים ובתוכנם. הרעיון החשוב עכשיו הוא למדוד את עוצמת המשבר והחוסן הנפשי כדי להתאים מענה רגשי לפי הצורך הדיפרנציאלי וזה משהו שאנחנו יודעים לעשות. למשל לגבי תעודות, יש בתי ספר שביטלו את התעודות כמות שהן ויתנו רק הערכות מילוליות לתהליך, לאופן ההשתתפות בלמידה, בהקפדה על נוכחות בזום, בהשתתפות פרויקטים מתוקשבים. ברור גם שמי שיתן ציונים הם לא ברי השוואה לציונים שבוצעו בתנאים אחרים, למצב הנפשי של הילדים. וזה משהו שצריך למשל לקחת בחשבון נניח אם מדברים על על יסודי בצינוי שכבה ט' למשל או ביסודי בו'. זה שכבת מעבר. ובנושא שיבוץ מגמות, שיבוץ למסלולים וכולי. עדויות ללקויות למידה, עוד דוגמה מהשטח, יש תוכנית נהדרת שנקראת מלקות ללמידה. עכשיו מגיעים לשנה השלישית צריך לאסוף עדויות ולהוכיח שתלמיד זקוק להתאמות שונות. למרות המצב הציפייה מהמורים שיאספו עדויות. אבל אם לומדים בדרך א' וצריך לאסוף עדויות להיבחנות בדרך ב' אז זה נקרא לקדש את המוכר והקיים וזה א טוב בשום צורה. אז אני אסגור, מסיימת עם נושא אחד אחרון וכדאי שניקח אותו, עוד שינוי - תהליכי יעדים ומדדים, זה תכנון ארוך טווח שאנחנו המנהלים רגילים להסתכל קדימה ולבנות תוכניות ארוכות טווח. התוכניות האלה עכשיו יכולות להתקיים בצניעות ובענווה. חשוב לחלום גם בעידן הקורונה אבל להיות ענווים. מומלצים יותר תהליכי תכנון קצרי טווח. אני כל הזמן אומרת אני חיה לי מיום ליום וחיה טוב, למרות שזה לא אני הרגילה, אבל צריך להשתנות והשתנינו כי הקורונה לימדה אותנו לשחרר באמת ולהיות סקרנים. תודה רבה.

נירית : תודה רבה, באמת היה לנו פה מגוון של זוויות ובאמת שמחה שבחרנו לארגן ככה את היום שאני באמת רואה כמה כל אחד מביא משהו אחר מהזווית שלו. אנחנו נעבור לשאלה השנייה שבאמת מאוד מתקשרת לדברים של אביגיל שהתהליך הזה של ביזור, של מתן סמכויות לגורמי השטח. אז כיצד משפיע תהליך של מתן סמכויות לגורמים המקומיים, לרשות המקומית, למנהלים ולמנהלות, על תהליכי הערכה והמדידה? אני מציעה שהפעם נעשה את הסבב הפוך, אביגיל תתחיל אחר כך משה, הילה ונסיים בחגית. אז אביגיל שוב את כי זה ממש נראה לי המשך של הדברים שהתחלת לדבר עליהם.

אביגיל סאמין : או.קיי, בסדר, בשמחה רבה. אז באמת ראיתי את השאלה הזאת חייכתי לעצמי, אני אומרת וואו זה כוחה של התקשורת לייצר מציאות. אף אחד לא נתן סמכויות חדשות לבתי הספר ולא למנהלים, מדברים על זה אבל זה עוד לא קורה. לעבוד עם מערכת ניהול בית ספרית או לקבל מתווים שמגדירים לך בדיוק איך לנשום כי אנחנו מפחדים מהקורונה, זה לא נקרא לתת סמכויות. אם מישהו חש שהוא רואה את המנהלים ושומע אותם המון זה בגלל שהקורונה הציפה בעוצמה את המצב בשטח. חשוב לעשות סדר חדש, להדגיש שתפקיד מנהלי בתי הספר כמנהיגי השטח ומשרד החינוך הוא רגולטור שטוב שחשוב ישאר רגולטור ופחות ינסה להוביל בעצמו תהליכים בשטח. גם בהקשר ארצי אני אומר את זה וגם אחרי זה כיושב ראש משותפת במנהיגים ארגון מנהלי בתי הספר אני יכולה לספר לכם שתקופת הקורונה הייתה עוברנו תקופת פריחה והתעצמות רבה. המון התמודדויות שוטפות שהציפו את הרגולציות המטרופות ולפעמים המוגזמות שמנסות להתקיים ואת המציאות שהכוח והיכולת האמיתית לנהל את העניינים קיימים בשטח. ואם נדבר על מקומות של בית ספר בקהילה, פתאום התעצמותו של מנהל בית הספר ובית הספר, הרי בתי הספר המציאו את עצמם מחדש בקורונה, אנחנו עוסקים מה קרה בקורונה. בתי הספר המציאו את עצמם מחדש. תוך כמה לילות הם הפכו להיות ארגון אחר שפועל אחר, נראה אחר, אפילו פיזית. תחשבו בית ספר הפך להיות ארגון עם מרכז ואלף חמש מאות סניפים. חשבתם על זה פעם ככה? אתה היום מנהל בית ספר שיש בו אלף חמש מאות סניפים ואתה צריך לפתח שיטות ניהול חדשות שרק זה סיבה להרצאה נוספת אם תרצו. שיטות מדידה והערכה חדשות שעל זה אנחנו מתמקדים. וזה הזמן לאפשר למנהלי בתי הספר והצוותים המצוינים שלנו לקבל באמת סמכויות, לפתח דרכים בהתאמה לקהילה שלנו, דרכים להוראה, להערכה חלופית, זאת ההזדמנות וחייבים לנצל אותה, השטח בשל. והדבר החשוב מכל שקשור לזה זה אמון, כדי לייצר מצב מיטבי חייבים לתת אמון. משרד החינוך חייב לתת אמון במנהלים, המנהלים חייבים לתת אמון במורים, המורים חייבים לתת אמון בתלמידים

וכל אחד מהם חייב לתת אמון בעצמו ובעולם. מהידע שלנו מהמנהלים חברי ארגון מנהיגים יכולה לשתף שרבים ממנהלי היסודי חשים בעוצמה את חוסר האמון דרך אופי דרכי המדידה של המנהלים עצמם, סטטוסים, מבחני מיצ"ב ובכלל התפיסה באה לידי ביטוי במושג פיקוח. למה? הנחיה וליווי מנהלים, מילים אומרות המון. חשוב לשנות גישה ולתת אמון. ואם אני אזכיר דוגמה מהעל יסודי, מה זה נרמול ציוני הבגרות אם לא חוסר אמון מטורף בבתי הספר, במורים ובתהליכי ההוראה? מצב בו מאפשרים לכאורה לבתי הספר ללא הכשרה והתארגנות מספקת אבל עם הדרכה לבנות ציונים ואחר כך לשנות אותם כי הם בפערים, בפערי ממוצע הציונים של השנים הקודמות. אני אתן לכם דוגמה כי נראה לי ש- אני אתן לכם דוגמה מצחיקה שתבליט את חוסר הצדק והיא קשורה למדידה. גם אצלי בבית הספר היה נרמול ציונים, כן, מקצוע אחד. אני אתן לכם, אספר לכם. קבוצת התלמידים באותו מקצוע מורחב הייתה בשנה שעברה קבוצה חלשה מאוד, יחסית לקבוצות שקדמו לה בכל השנים האחרונות. מטבע הדברים בתהליך מקצועי ונכון של המורה, בתהליך מדידה ממש מקצועי ממוצע הציונים שניתנו היה נמוך באופן משמעותי ממוצע הציונים בשנים האחרונות שהיינו מצטיינים תמיד. הגיוני, נכון? קורה, ברור. אז מה קרה בתהליך הנרמול לדעתכם? כל הציונים של התלמידים שלי קפצו בערך בעשר נקודות למעלה. המורה שלי השתגעה, היא מתקשרת היא אומרת היא חשבה שהיא איזה אירוע סייבר. מה התלמידים רואים בתהליך כזה? מה המורה מרגישה? מה החינוך מרגיש? שאין אמון וזה מה שקורה כשאין אמון ואסור שזה יקרה. אנחנו המנהלים ארגון מנהיגים מאמינים שצריך לתת אמון ובמקום של אמון הכל יהיה יותר טוב. ומערכת החינוך יחד כולנו נהיה כר פורה לעשייה איכותית ויצירה שיש בה שמחה. תודה רבה. כל שאלות אני אשמח אחר כך.

נירית : תודה רבה. אז נעבור לפרופסור משה ישראלי, גם להתייחסות לנושא הזה של העברת סמכויות לגורמים המקומיים. בבקשה.

פרופסור משה ישראלי: אני לא יכול שלא להגיב למשפט האחרון שאמרה אביגיל. אני חושב שהמשמעות של נרמול ציונים בבגרות זה לא רק חוסר מחויבות או חוסר כבוד. אני חושב שהמסר האמיתי והתלמידים יודעים את זה מצוין שלתוצאות בבחינות הבגרות אין משמעות אמיתית. אם במקרה עברת נרמול או במקרה לא עברת נרמול, אם שנה שעברה הבחינה הייתה יותר קשה והשנה היא פחות קשה וכל זה, אז לבוא ולהגיד האם אנחנו מגיעים לכל מיני יעדים על סמך תוצאות הבגרות זה כמובן מגוחך וכבר הדבר נאמר אבל לא יכולתי להתאפק. לעצם השאלה, הנושא הזה של ביזור סמכויות זה נושא מבורך. אנחנו כמובן מבינים בכל מיני הקשרים, גם בהקשר של הקורונה אבל כמובן גם בהקשרים אחרים, אנחנו מבינים שיש אזורים שונים, יש אוכלוסיות שונות, אנחנו גם מבינים שבתוך בית ספר עם נתון המציאות משתנה לפעמים משנה לשנה. בונים שכונה חדשה באזור, מגיעה אוכלוסייה חדשה לבית הספר, המציאות משתנה, אי אפשר להישאר סטטי והמרכז או המטה הארצי לא תמיד עוקב אחרי השטח בצורה מספקת טובה כדי לבוא ולהתאים את ההערכה למציאות המשתנה. שלא לדבר על זה מה שהזכרתי קודם שאם באמת תכלית המדידה זה לצורך הפרט אז מי יותר טוב מאשר המורה בכיתה או המנהל או כל הצוות המקומי מכיר את התלמידים ויודע מה זה אומר. לכן התהליך הזה הוא מבורך ואני רק אקח דוגמה אחת, אודרי מקודם דיברה ובאמת דברים מאוד חשובים אבל היא דיברה על כך שיש בתי ספר שיותר מדגישים את היחסים עם התלמידים או עם ההורים. אם בית הספר מכיר את האוכלוסייה שלו ויודע על מה מדובר, יכול להיות שזה יהיה ההישג הכי חשוב שהם יכלו להגיע אליו, טוב שהם עושים את זה, כי לדבר עם הילדים האלה על בגרות אולי זה לא לעניין. אבל הסכנה שיש בתהליכים של ביזור זה סכנה, שתי סכנות מרכזיות: א' הסכנה של חוסר מקצועיות של המעריכים, ואני נתקלתי בהרבה מאוד אנשים ובמערכות החינוך בישראל אבל גם במקומות אחרים בעולם שהם לא מבינים איך לבנות תהליך הערכה בצורה נכונה. אני לא מדבר רק על מורים או על מנהלים, אני מדבר גם על אנשים שעוסקים בצדדים היותר חברתיים, על יועצות חינוכיות וכן הלאה שלא תמיד מיומנים או מבינים את מה שזה אומר לבצע הערכה או לפתח מערכת מקומית. זה אומר למשל שאם יש איזשהם מדדים שהמערכת המקומית מפתחת היא צריכה לנהל את התחזוקה של המדדים האלה בצורה נכונה, זה דורש ידע של המערכות, הרבה מאוד פעמים אין וזאת סכנה מספר אחד שהיוזמה הזאת שהיא מבורכת תגלוש לחוסר מקצועיות של המערכות או הגורמים השונים, זה סכנה מספר אחד. סכנה מספר שתיים, וגם בה אני נתקלתי, שלא יהיה תכלול של הנתונים בצורה נכונה. זה לא רק יגיע לביזור מהמערכת הארצית בירושלים למקום המסוים בבית ספר מסוים אלא גם בתוך בית ספר מסוים יהיה ביזור משנה שיגרום לכך שלא יודעים כל מיני דברים. אני לא רוצה לנקוב בשם של העיריות שבזמן האחרון עשינו שם מחקר אבל אנחנו באמת יש חוסר ארגון של הידע על תלמידים בצורה מסודרת. זה מפתיע כמה אתה לא יכול לאסוף נתונים על תלמידים בצורה מסודרת, כשאתה צריך את זה. המקרה האחר שמייצג את התהליך היותר זה מה שקורה בחינוך המיוחד שיש קייס מנג'ר, שיש מישהו שמתכלל את כל הנתונים. השאלה אם זה מציאותי לעשות את זה באופן שוטף בכל מערכות החינוך. אני

לא יודע באיזה מידה אם כן או לא, בכל מקרה איזה שהוא סוג של דיאלוג בין המערכת המקומית למערכת הארצית, בין גורמים מקצועיים שמיומנים בתהליכי הערכה לבין גורמים מקומיים שחיים את התלמידים וכן הלאה, כל התהליכים האלה הם תהליכים מבורכים ואם מגיעים לאיזון הנכון אז כמובן שהתהליך הזה זה מאוד מאוד בריא, גם בהקשר של הקורונה גם באופן כללי.

נירית : תודה רבה. אנחנו נעבור להילה לנקרי מיוסט מאגף תכנון ואסטרטגיה להתייחסות לנושא הזה, האם באמת יש רצון מצד משרד החינוך להעביר סמכויות לגורמים המקומיים, הנושא של האמון.

הילה לנקרי מיוסט : אני רוצה קודם כל להפריד בצורה מאוד משמעותית בין השאלה שמדברת על עצם ביזור הסמכויות לבין השאלה, שאלת המדידה, או קיי? אין חולק על זה שבמציאות שבה אנחנו נמצאים כן וכאן אני קצת לא כל כך מסכימה עם אביגיל, אבל זה דיון בפני עצמו, שהמציאות עצמה הובילה לכך שיש ללא שום ספק אפשר לומר אפילו ממש מקום שמעביר בין אם זה בצורה לא פורמלית כן את סמכות ההחלטה ואגב גם השר והמנכ"ל דיברו על זה חזור ושנה על כך שבעצם ההחלטה והגמישות הקיימת היא בידי גורמי השטח ונוכח כך אגב גם המדיניות שעוצבה ואני מדברת כן בעולם של מדיניות קודם כל היא כן כזו שמנסה כמה שיותר לקדם את עולם הגמישות הניהולית. עכשיו אנחנו יכולים לבוא ולהגיד שאפשר לעשות את זה הרבה יותר טוב, אבל לעומת התהליכים שבוצעו בעבר אין ספק שאנחנו נמצאים בקפיצת מדרגה. אבל כל פעם שאנחנו מדברים על נושא של ביזור סמכויות ואם אנחנו מדברים גם עם תכלית המדידה וזה עלה פה בכל הדוברים שדיברו על זה, יש פה איזה סוג של מתח שחוזר על עצמו שוב ושוב, מתח בין עולם של מערכתיות והיכולת בכלל לקבל החלטות ברמה מערכתית לממלכתיות שאנחנו לא מדברים על זה פה מספיק, מדברים הרבה יותר על הנפרד מאשר על הכולל והחברתי הכולל, דיפרנציאליות ושוויון. עכשיו בגדול כשאנחנו מדברים על מדידה מדידה מה היא עושה? היא מייצרת סטנדרטים משותפים, היא בהחלט ביטוי לנורמות רצויות שאנחנו יכולים להגדיר אותם, כמו אפרופו דמות הבוגר או היבטים נוספים. היא גם מאפשרת לנו ליצור איזה סוג של סט ערכים משותף לחברה הישראלית ובראיה קודם כל שאנחנו מסתכלים על זה כן כמדינה כמשרד חינוך וגם חוק החינוך מדבר על זה, אנחנו מדברים על היכולת שלנו ליצור מכנה משותף ליבתי של ערכים, של תכנים, של שפה משותפת שלא שונים בין תל אביב, בין ירושלים, בין ג'סר א-זרקא או דליית אל כרמל וזה משהו שהוא מאוד קריטי.

עכשיו ההיבט הנוסף שלו מעבר לתשתית שהיא תשתית של שפה משותפת בין כולנו שכן יוצר את המכנה המשותף יש לנו גם את הנתח הזה שאומר כיצד יש לנו יכולת כקובע מדיניות והרגולטור, ואני מוסיפה כאן כן את עולם המדיניות כי דובר הרבה על הרגולטור, לאיך המערכת יכולה לבוא ולזהות את האיים ואת המקומות שבהם היא רואה את הפערים הגדולים ואומרת שמה אני חייבת להתערב. למה? כי "השוק כשל", היכולת העצמאית בין אם זה של הרשות המקומית או בין של הבית ספר היא כזו שמחייבת סיוע מבחוץ, כי הראיה שלנו היא ראייה שאומרת איך אנחנו יכולים כן לבוא ולהגיד שצריכה להיות שוויון הזדמנויות בין התלמיד שנמצא בג'סר א-זרקא לבין התלמיד בתל אביב והיא לא תלויה ביכולת הכלכלית וגם העצמאית של הרשות המקומית. עכשיו, יש פה שאלה שאומרת איך בסוף אני יכול גם כן להביא את הדיפרנציאליות של המוסדות או בין הרשויות להביא לידי ביטוי בעולם של הערכה ומדידה וזה שאלה מאד טובה האם כדי להביא לדיפרנציאליות אתה צריך את זה גם בעולם המדידה. אז קודם כל ברמת בתי הספר וזה גם היה השינוי הגדול שנעשה בעצם בועדת המיצ"ב האחרונה, לחלוטין דובר על כך וזה מאוד מתחבר לדברים של משה שאני מאוד מזדהה איתם שללא שום ספק מדידה היא קודם כל מקום שמאוד מתחבר גם לפרט והוא גם יכולת לשיפור. קודם כל כדי לבוא ולהגיד איפה אני נמצא, לאן אני רוצה להגיע ומה אני כפרט או גם בפן הארגוני כמוסד חינוכי צריך לעשות כדי להגיע לשם. וכדי להפוך את זה לכלי לשיפור אז אנחנו צריכים לדבר על מדידה שאין בה סיכון גבוה ולכן דובר כל כך הרבה בתוך השינוי הזה למעבר למדידה פנימית שהיא מנוהלת על ידי בית הספר ובית הספר מתאים אותו לצרכים שלו. נכון יש פה איזה סוג של פערים ביכולות, זה מעבר לתרבות ארגונית כן שונה, היא לא כזו שהיום מוכרת וגורפת בכלל בתי הספר אבל אנחנו כן עושים את המהלך הזה כי אנחנו מאמינים בבתי הספר ואנחנו חושבים שזה הצעד הנכון וגם רמה בהקשר הזה אמרה השנה הנוכחית הדבר המרכזי שאנחנו צריכים לעשות זה לראות איך אנחנו מנחילים כמה שיותר מדידה פנימית שמסייעת לבתי הספר להבין את מקומם ואיפה הם רוצים להשתפר. למול זה עומדת השאלה של איפה עומדת הרשות המקומית. אז אין ספק שיש מקום וזה נכון ויש חשיבות ליכולת של הרשות המקומית לקדם את התפיסות החינוכיות שלה. היא גם מנהלת רשות חינוך. השאלה הגדולה אבל איפה זה בא לידי ביטוי בעולם של הערכה ואז כאן יש שני היבטים: אחד, אפרופו הגברת המדידה וההערכה והקשר בינה לקבלת החלטות ואיזה לחץ זה מסב על בתי הספר, אז דווקא כשאנחנו מדברים על רשויות מקומיות, מדברים על זה כל הזמן בעולם של אוטונומיה והעברת סמכויות בין שלטון מרכזי למקומי מדברים על דיקטטור קטן-גדול, כלומר יש חשש מאוד גדול שאם המדינה ביזרה את הסמכויות שלה מה הולך לקרות בתוך הרשות המקומית. האם

הרשות המקומית עכשיו היא זו שהופכת להיות הדיקטטור הגדול כלפי בתי הספר ואז בזה לא שינינו שום דבר ואנחנו צריכים לראות שכלי הערכה לא הופכים להיות כאלה. דבר שני, יש את הנושא של כמו שאמרתי שברגע שיהיה סרגל הערכה משתנה בין כל רשות ורשות, אנחנו פוגעים במכנה המשותף שלנו כחברה ישראלית שבעיניי הוא סופר קריטי ולא יכול להיות שתהיה לנו, יהיה לנו נורמות וסטנדרטים משתנים בין בתי הספר שקשורים לשיוך שלהם לאיזה רשות הם קיימים ואגב לפני שהוקמה רמה היה התחלה של תהליך כזה ודיברו על הסיכונים המאוד גדולים שלו ובגלל זה בין היתר הוקמה בעצם רמה. אני חושבת שכן יש אפשרות לתת מדידה שהיא מדידה ברמה הרשותית, היא לא צריכה להיות ליבתית, אוי ואבוי אם היא תהיה ליבתית, היא יכולה להיות תוספתית והיא גם צריכה להיות פנימית ככזו שלא מייצרת סיכונים מאוד גדולים על בתי הספר. לסיום אני אגיד רגע ברמה של אמון שזה סוגיה שהיא לא פשוטה כי מדידה הרבה פעמים קשורה באמת לעולם של אמון. אני חושבת שיש לנו עבודה מאוד משמעותית לראות איך אנחנו מצליחים לגשר בין התהליכים הרבים שאני חושבת שכן מנהלי בתי הספר, אני אומרת את זה בכל מקרה, אנחנו כאגף תיכון ואסטרטגיה שומעים המון את השטח ומנסים להגדיר את זה. אז מדברים כל הזמן על המתח הזה בין התהליכים כלפי חוץ שנראים לבין תהליכי האמון שמבוצעים בהיבטים אחרים. אני חושבת שאנחנו צריכים לראות כמערכת איך אנחנו מצליחים לעבוד על זה בצורה מאוד משמעותית ולהפוך את המדידה ככלי בשירות האמון ולא להפך. תודה. נירית : תודה רבה. אני רגע עושה מיוט אול ואז נפתח. היה רעש רקע, אני מקווה שעכשיו זה הסתיים. אז אנחנו נסיים את הפאנל הזה ואת היום הזה בהתייחסות של חגית לנושא הזה של ביזור סמכויות ובאמת יש את המתח הזה, גם הנושא של אמון עלה אני חושבת וגם הנושא של פרשנות לגבי זה והפרשנות התרבותית שנותנים לנושא הזה של מדידה והערכה האם זה חוסר אמון או איך אנחנו מפרשים את הנושא של ציונים גבוהים ונמוכים, אקלים חברתי גבוה או נמוך. בבקשה חגית.

דוקטור חגית גליקמן : כן, באמת שאלות גדולות. אני דווקא, מכיוון שיש לנו גם שלוש דקות, אני אקצר ככה בדבריי. אני כן חושבת שלהרחבת הסמכויות של רשויות מקומיות ואוטונומיה של בתי ספר, הגברת האוטונומיה הבית ספרית, לתהליך הזה יכול להיות השפעה, מספר השפעות על תהליכי הערכה ומדידה. אני מניחה שגם ברשות המקומית בגלל שגם במעבר במתן הסמכויות גם ברשות המקומית וגם בבתי הספר מתקיימים תהליכי הערכה פנימיים. עכשיו, אני חושבת שזה, חייבת להיות גם מדידה מרכזית והיא צריכה פשוט לשקף את האחריות של המדינה לחינוך איכותי ולמיצוי פוטנציאל של כל התלמידים. לכן יש דווקא במתן סמכויות לגורמים המקומיים ולבתי הספר שזה דבר ראוי ונכון דווקא כאן צריך למצוא את הדרך למדוד את תוצאות הלמידה, הישגים לימודיים, חברתיים, ערכיים, לא רק כמובן. על פי אותה הגדרה מרכזית שעליה דיברה הילה, על הסטנדרטים שמגבש משרד החינוך כגורם מרכזי. אני חושבת שלצד המדידה הזו שמשקפת את האחריות של המדינה אנחנו צריכים גם להציע כלי הערכה מתוקפים וזה מתחבר לחשש שהביע משה, כלי הערכה מתוקפים לתהליכי הערכה לרשויות מקומיות. רשויות חזקות מן הסתם יפתחו כלים ותהליכי הערכה משלהם אבל יש לדאוג שגם לרשויות החלשות המתקשות יותר תהיה היכולת לעשות את זה ויהיה הליווי המתאים. אני חושבת שעוד נושא שצריך להתייחס לנושא של הערכה מדידה במצב כזה של סמכויות מוגברות ואוטונומיה בית ספרית אני חושבת שאנחנו צריכים להגביר את ההערכה ואת הליווי של מודלים שונים של פעולות חינוכיות שנעשות באותם, בבתי ספר או ברשויות המקומיות על מנת לזהות את הפעולות החינוכיות המוצלחות שבהם ולהפיץ את זה לרשויות ובתי ספר מתקשים. זה פחות או יותר מה שרציתי לומר בהקשר הזה, תודה.

נירית : תודה ובאמת עמדנו היום בזמנים בצורה מדויקת. אז קודם כל מאוד שימח אותנו שהייתה הענות כל כך גבוהה של מעל מאתיים משתתפים לאורך כל האירוע בנושא הזה של הערכה ומדידה במגוון היבטים. אני מודה לכולם שבאתם ונכחתם בדיון הזה. אנחנו

אביגיל סאמין : נירית אני יכולה לומר משפט?

נירית משפט סיום ופרידה.

אביגיל סאמין : כן, כן, פשוט להתייחס, כי דיברתי בהתחלה ואני רוצה לומר משהו לגבי שלושה דברים שהוזכרו כאן. מכנה משותף הזכרתי כבר בדברים שלי שחשוב ליצור מכנה ממלכתי מסוים על מינימלי. לגבי יכולת בית הספר לבצע תהליכי מדידה אוטונומיה כמובן שיש רבים שיכולים, אבל מי שלא יכול יקבל סיוע וליווי. והדבר האחרון שהילה הזכירה את ההתערבות של הרגולטור במקום שהשוק נכשל אז השוק במשרד, בתחום החינוך עדיין לא נכשל כי עדיין לא היה מקום לשינוי מאז שמדינת ישראל הוקמה, להבדיל מההפרטה ושינוי במגרש הכלכלי מתכנן מוחלט לתכנון חלקי ולהפרטה ולתת מקום לכוחות שוק הרי שהחינוך לא עבר שינוי זה מעולם והגיע הזמן.

נירית : אז אני מציעה שאם אתם רוצים עוד להישאר לדיון אתם מוזמנים, אבל באופן ככה רשמי אנחנו סיימנו את היום הזה אז כל אחד יחליט אם הוא רוצה עוד קצת להישאר.

* פרץ : אם אפשר להעלות איזה משהו קטן, אני מנהל

* : כן, וגם אני הייתי רוצה לשאול את משה אחר כך משהו אם אפשר.

פרץ : טוב, אני פרץ מנהל בית ספר תיכון בירושלים, אפרופו גם חבר בארגון מנהיגים, שלום לך אביגיל ותודה על הדברים. אני נמצא במקום הזה של מאוד רוצה להטמיע רכז מדידה והערכה וכל העניין הזה, אני מאוד מאוד מחוברת אליו. אני רק רוצה להעלות שני דברים קטנים שאני חושב שזה בידנו לעשות איזשהו שינוי. אני תיכון, תיכון ויש את התגמול הדיפרנציאלי, אפשר להתווכח על זה למי שלא יודע נותנים לבתי ספר למורים עוד משכורת עוד חצי משכורת וזה מבוסס על מדידה והערכה של בית הספר בעצם בסופו של יום ושם אני חושב ששם לפחות היו צריכים לעשות כי זה משהו שמחלחל עד רמת המורה ושם אני לא יודע עד כמה שיתפו מנהלים בקריטריונים לעניין הזה שאיך אומרים בסופו של יום מה שהרבה הרבה דיבורים ודיבורים אבל זה מה שיוזרד לשטח ברמת הכיס, אז אפשר להתווכח כן טוב, לא טוב, אבל שם צריך להתחיל את השינוי לשבת עם מנהלים ולראות באמת איך מודדים נכון, איך, כי זה יוצר עיוותים וגם כעסים וכולי כולי, דבר אחד. דבר שני, פה פשוט יושבים כאן אנשים מהרמה לתדהמת כשפתחתי רציתי להכניס רכז, אין על זה שום, כביכול נותנים לכל בתי הספר את האפשרות להכניס רכז אבל כולם, אין איזה משהו שמחר משנה נותן לי אפשרות לתת שעות כאשר אני נחנק גם ככה, נביא את דוגמת הקורונה. אם מדברים על קורונה, היינו צריכים את התיכונים לפצל, לעשות קפסולות ואף אחד לא דאג לנו רק לכתות הצעירות. אנחנו היינו צריכים לדבר את הראש, היא מדברת על סניפים, השתגענו. פשוט עד היום משתגעים על הסיפור הזה ואפילו לא טרחו מאיפה ניקח משאבים אז אז בואו נרד לרמת השטח, נתחיל עם הדברים שכבר קיימים לעשות את זה נכון. להשקיע מיליונים במחקרים מאוד חשוב, אבל אם נתחיל ברמת השטח מול המנהל א' תכניס רכז, תן לו שעות, אנחנו נדאג לזה תעשו את זה ואולי באמת נכניס, הנה אני נותן לכם טיפ גם כן כשהדיפרנציאלי...

נירית : מישהו השתיק אותך בטעות.

צביקה : בשיא המתח.

נירית : רגע, בשיא המתח סגרו לך את הסאונד.

פרץ : אני לא יודע איפה הופסקתי. אז אמרתי טיפ קטן כאיש שטח בואו ראשית תיתנו שעות, באמת תשימו על זה את הדגש, משקיעים בטח המון המון משאבים כדי שזה יחלחל לשטח אז תביאו באמת עוד כמה שעות לרכז מדידה והערכה להיות לארג'ים ולתת לעבוד כמו שצריך עם כל מה שצריך זה א' ולתת את הליווי הנכון וב' לשתף את המנהלים בתגמול הדיפרנציאלי, לא יודע מה יהיה עם זה, אפשר להתווכח, אני בעניין, אבל כל זמן שזה קיים לעשות את זה נכון יותר, טוב יותר, משופר יותר וזה דבר שני הדברים. מעבר לזה אני התחברתי לפה רק כי שמעתי וזה תחום שנורא נורא מעניין אותי וחשוב לי ובאמת אני רואה שיש כאן קהילה איכותית רצינית, קצת מפריע לי שברמת השטח זה קצת קצת מנותק, לפחות לפי לדעתי. תודה רבה לכם, כל טוב. שלום.

נירית : תודה. אם יש עוד אנשים שרוצים להתייחס אנחנו מוכנים.

* : צביקה, כן.

צביקה : כן, ניסיתי לכתוב בצ'ט, אז אני אגיד את זה בעל פה. אנחנו עוברים תהליכים מאוד מורכבים של שינוי פרדיגמות שמישהו השווה את זה למצב הכלכלי, זאת אומרת אביגיל נדמה לי אמרה את זה שאת אומרת שכמו במצב החברתי בעשור האחרון אנחנו עוברים להפרטה ולניהול שטח ופתיחת רגולציות בצורה בלתי רגילה ואנחנו הגיע הזמן שנעשה את זה והקורונה היא הזדמנות שבנין כמה אנחנו צריכים להיות צנועים בכל התהליכים שאנחנו עוברים ולנסות להבין אותם. ואחד הדברים שקורים שמפריע לי מאוד ואני מהצד השני של פרץ, זאת אומרת אני, סליחה, מי שלא מכיר אותו, צביקה אריכא מפמ"ר פיזיקה, נמצא בצד של המטה. עכשיו מי שמכיר אותי מהשטח יודע שאני אלף פרחי יפרחו, זאת אומרת אתה כמורה תעשה מה שאתה רוצה, כולל גם בכוונות שלי בשלושים אחוז בתקופת פירון. אמרתי לו אין בעיה שמורה יעשה מה שהוא רוצה אין לי בעיה, אצלי בבגרות ארבעים וחמש אחוז מהבגרות מורה יכול לעשות מה שהוא רוצה אבל אני אבקר אותך ואני אתן ציון ארבעים אם אני חושב שזה לא טוב. זאת אומרת יש כאן איזשהי בעיה בנושא של מדידה והערכה, זאת אומרת האיך עושים את זה צריך דרכים נוספות, זה היבט אחד. ההיבט השני שרציתי להגיד זה שאנחנו צריכים להבין שאנחנו עוד לא גירדנו את פני השטח של מה זו הערכה, מכונה של מורה לתלמידיו. אנחנו עוד לא, אנחנו נמצאים בגירוד... בשיקולי דעת של מורה למה להביא פריט כזה או אחר אבל ההערכה של תפיסות מוטות של תלמידים, של מן קונספציות. תמי מכירה את זה, אנחנו היינו בסיפור הזה מ-2011, היום זה הופך להיות מיינסטרים בפיזיקה. כמה זמן לקח לנו עם הקהילות? שמונה שנים

למחצית מהמורים לפיזיקה להבין שיקולי דעת והערכה וקונספציות מוטעות של תלמידים ואיך אתה בונה את השיעור שלך כדי שההערכה שלך תצא ככה. שמונה שעות עבודה מטרופת עם השקעות של מיליונים שעשיתי אותם בשמונה שנים. ותמי מהנהנת בראש כי היא הייתה שם בתהליך מכמעט מתחילתו כשהבנו את זה. עכשיו אני לא מדבר על התהליך, זה עכשיו התהליכים המעמיקים שצריך לעבוד עליהם וכולכם חכמים גדולים, היי למה לא נותנים למורים ולא זה. תסלח לי, לא אנחנו ולא המורים מבינים את התהליך ועשיתי את זה שמונה שנים ומה שאני כבר לא זוכר יש כאלה דברים שלא למדו בכלל, או קיי? זה דבר ראשון. הדבר השני, לא פחות חשוב, ישנם מתחת לשטח המון דברים שמונעים מהמורה הערכה אובייקטיבית. אני לא מדבר על אוכלוסיות שהורה מאוים ברצח, שאנחנו פוגשים בבגרויות, בהענקות בבגרות או משהו כזה. משה אמר איזה מילה או אני מקווה שלא מייחס לזה נכון שאף אחד לא מתייחס לבגרויות, הם בכלל לא פקטור או משהו כזה או צריך להבין מה הפקטור שלהם. אתם פשוט לא מבינים וזה לא פחות באוכלוסייה מבוססת שמורה מפחד מהשיימינג של ההורים שידברו עליו כאילו וואו. אתה מסתכל עלי כמוצר אתה אומר כל המדינה פתאום במחזור אחד קיבלו עשרים נקודות יותר כממוצע במקצועית ואתה תיתן לזה ללכת? אני אגיד לכם מה אנחנו, אני מקצוע שבזכוכית מגדלת האקדמיה מסתכלת עליו. המקצוע של פיזיקה זה מקצוע חובה, זה לא מקצוע רשות. שלושים אחוז מהאנשים חייבים פיזיקה כשהם נכנסים לאקדמיה או כי הם לא התקבלו להנדסה לפיזיקה לזה, או אם אתה תעשה את זה ברפואה, את הפיזיקה אחר כך, אז אתה תיכשל ברפואה באוניברסיטה, כדאי לך לעשות את זה בתיכון, כן? והאוניברסיטה סומכת על התיכון. אז כשאתה מסתכל על מקצוע כמו פיזיקה, כן? ואתה אומר האקדמיה מסתכלת בזכוכית מגדלת, האקדמיה אמרה לי דבר אחד, אם אתה לא תעשה את זה מדויק כמו שהיה כל שנה אנחנו נעשה בחינות כניסה, אין לנו בעיה. תזרוק את הבגרות לזבל ואנחנו נדאג. זאת אומרת האקדמיה מסתכלת ואומרת, תקשיבו יכול להיות שכל מה שאתם עושים במהלך ההערכה, מדובר כאן על הערכה, על מה באמת הילד יודע ועם איזה כלים הוא מגיע, תעשו את זה פארש אז אנחנו נבוא ונגיד מה שאנחנו רוצים. אז אני את החלקת אלוהים שלי דאגתי לעכשו את זה כמו שצריך. אבל אני אומר יש מתחת לפני השטח תהליכים שהם לא פרופר של מה מורה יודע או לא יודע שדיברתי בהתחלה איך אתם בכלל מבינים הערכה ומשה דיבר על זה, איזה נתונים אתה בכלל יכול להביא מהרשות ומהבתי הספר וזה כדי לבנות הערכה. אני יודע יש תהליכים נוספים הרבה יותר מעמיקים שקורים באינטראקציות בין האנשים, שזה גם מאוד מזכיר את הנושאים ששמענו בהתחלה את הנושאים של גרוס מיינסד וכן הלאה וצניחה וזה שפתאום מגלים שתלמיד מגיב למוטיבציה שהמורה יוצר איתו ולא דווקא לתחום התוכן. זאת אומרת יש שם דברים פנימיים שצריך להבין אותם וצריך לנטרל אותם. אני מקווה שלא דיברתי יותר מדי.

נרית : אז אני מציעה, אולי נסיים, חגית, אם את רוצה להגיד ככה את ההתייחסות ואז נסגור את הפגישה כדי לא להכביד על האנשים.

דוקטור חגית גליקמן : סליחה, אני אולי קצת ריחפתי, אולי תמקדי אותי במה...

נרית : קודם ראיתי שרצית להתייחס לדברים.

דוקטור חגית גליקמן : אה, כן, לא, כי רציתי להתייחס, גם כתבתי לפרץ בפרטי בהיבט הזה של שעות לרכז הערכה, וואו, אנחנו כל הזמן מחושבת ושמונה כל הזמן לשכנע שיש להקצות לשער שעות לרכז הערכה ואולי עכשיו עם, כמו שאמרה הילה, אם באמת נותנים דגש ונותנים לך לחזק ולהכיר בחשיבות של הערכה פנימית ובחשיבות של רכז הערכה אז לכן צריך להקצות לו שעות, שעות עבודה. זה מה שרציתי להגיד, תודה.

נרית : יפה, אז תודה רבה לכולם. אז אני אסיים את הפגישה, תודה לכל המרצים, לכל מי שהגיע, לכל הצוות שעזר בארגון, להתראות, ניפגש במפגשים הבאים.